

dövastidning^{4:2023}

TIDSKRIFT GRUNDAD 1891 · SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Elva sidor lång
Sydkorea-special

Dövas världsspel
1973 i Malmö

Återbruk och
miljötänk hos Ellica

Dags för handlingskraft, politiker!

Nu är situationen allvarlig och ohållbar! Nu behöver vi verkligen att en tolktjänstreform sätts i gång så att vi får ett mer jämlikt samhälle och delaktighet på riktigt. Önskvärt är förstås att det redan hade förverkligats igår.

Många av oss döva går dagligen till arbetet, tillbringar fritiden med olika aktiviteter, deltar i olika utbildningar och fortbildningar eller ger allt för sitt företags framgångar (eller överlevnad?). Men vi stöter på hinder dagligen för att alltför många aktörer fortfarande idag 2023 avsäger sig sitt ansvar för tolkning inklusive betalningsansvaret. Det är alltid någon annan som ska ta kostnaden och under tiden ansvaret bollas fram och tillbaka drabbas döva dagligen av det sjuka och förlegade systemet. Det är nästintill ingenting kvar i det befintliga tolksystemet som fungerar bra. Vi befinner oss i ett tillstånd som kan jämföras med ett limbo. Jag vill därför betona för alla att situationen är allvarlig! Vi har i utredning efter utredning väntat i tron på att det snart ska hända något. Men dagar, månader och år passerar samtidigt som förslag kastas hit och dit. Under tiden har vi döva väntat och väntat – och mött strukturella hinder VARJE DAG.

Till dig som är politiker: Nu måste det hända något innan konsekvenserna och dövas utanförskap cementeras och befästs på en inhuman nivå. Vår väntan har en slående likhet med den välkända teaterpjäsen "I väntan på Godot" av Samuel Beckett. Vi har flertal gånger fått besked om att något ska ske och när vi frågar när, så är svaret snart eller att vi behöver vänta lite till. Och så har dialogen och resonemanget varit i decennier. Är det verkligen en avsikt att tillåta denna strukturella diskriminering och att vi döva människor ska befinna oss i ett utanförskap? Hur ska vi kunna tolka er oförmåga till handlingskraft på annat sätt? Nu måste det bli slutresonerat – det är dags för handling och ett beslut för en bättre, moderniserad och långsiktig tolktjänst!

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

Introduktion Sydkorea-special	4
Dövskola i Seoul	6
Döv familj i Seoul	8
Världskongress på Jeju	12
Referat av nio föreläsningar	14
Nästa världland	16
Sex svenskar på Jeju	17
I korthet	20
Världsspelen i Malmö 1973	22
Hemma hos Ellica	24
Reading to Learn	26
Förbundsnytt	28
Seniornytt	31
Ungdomsnytt	32
Krönika: Tobias Palmkvist	34

NR 4:2023

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org
handla@sdr.org

Västanviks folkhögskola
vastanviksfhs.se
info@vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Ställföreträdande utgivare
Charlotte Gustavsson
charlotte.gustavsson@sdr.org
Redaktör
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se
Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia R. Balkstam

PRENUMERATION
5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org
Utebliven tidning
medlem@sdr.org
ANNONSER
annons@dovastidning.se
Upplaga: 2600 ex
Tryck: Risbergs, sep. 2023
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanenmärkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2023
Nr 1: 23 februari
Nr 2: 4 maj
Nr 3: 22 juni
Nr 4: 21 september
Nr 5: 30 november

dovastidning.se

Ingen fråga är för stor eller liten. Vi finns här om du behöver någon att prata med.

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar
11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00.

Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se

Vi har tystnadsplikt.

NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK
www.nkjt.se

NKJT BEHÖVER DIN BERÄTTELSE!

Är du tjej eller kvinna över 15 år som är utsatt eller
varit utsatt för ekonomiskt våld och bor i Sverige?

Vill du dela med dig av dina erfarenheter eller
upplevelser om de stöd och de utmaningar du fått
eller stött på?

Då skulle vi vilja intervjua dig! Kontakta gärna oss så
kan vi berätta mer om studien och kartläggningen.

Karin Granlund, kurator/projektledare
karin@nationellkvinnojour.se

25 kronor / 100 kronor

Genom att **bli medlem** stödjer du oss inte bara
ekonomiskt. Du bidrar också till att ge skydd och
stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn, samt
hjälper oss att förbättra deras villkor.

nkjt.se/bli-medlem/

Välkommen till **myMMX**

myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill
ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg
och enkel app att ringa med.

Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och
texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net*
och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och
Android med samma konto. Du väljer själv vilken
enhet du vill använda.

myMMX finns i två modeller

myMMX totalkonversation för video- och
texttelefonsamtal och **myMMX db** för video- och
textsamtal för dig med dövblindhet eller
kombinerad nedsatt hörsel och syn.

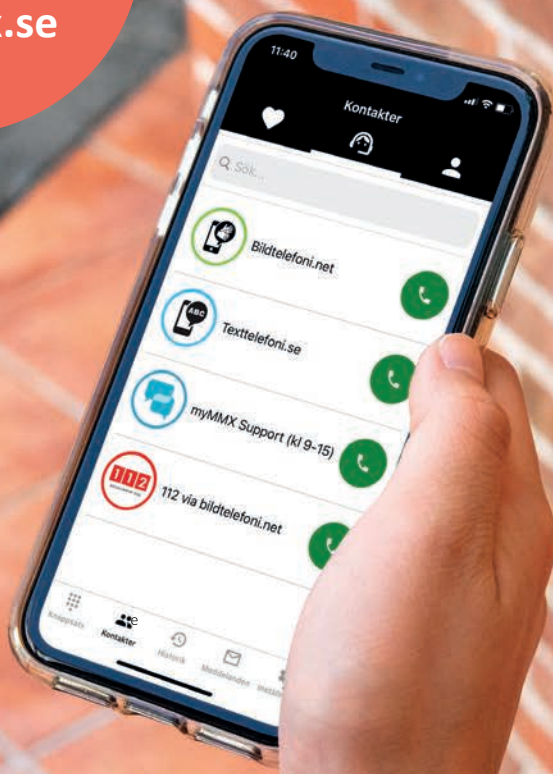
Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**.
Ett konto till alla dina enheter.

Läs mer eller kontakta
oss på:
mymmx.se

myMMX

Stor Sydkorea-special

I samband med World Federation of the Deafs nittonde världskongress har Dövas Tidning befunnit sig i Sydkorea för bevakningar. Först i huvudstaden Seoul och sedan på ön Jeju. I totalt elva sidor i detta nummer bjuder vi på artiklar, referat och intervjuer med fokus på Sydkorea och världskongressen. DT önskar god läsning!

- s. 6-7 Seoul Samsung School
- s. 8-10 Döv familj i Seoul
- s. 12-13 Världskongress på Sydkoreas Hawaii
- s. 14-15 Referat av nio föreläsningar
- s. 16 Nästa värdland
- s. 17 Sex svenskar på plats i Sydkorea

Foto: Shutterstock

Två av skolans elever, Ji Eun Heo och Doyeon Um.

Skolan har flera byggnader. Här syns skolgården.

DT besöker Seoul Samsung School

På agendan i Seoul stod ett besök på en av Seouls flera dövskolor – Seoul Samsung School. Hur fungerar egentligen en dövskola i Sydkorea? Vilka likheter och skillnader finns jämfört med en svensk dövskola?

När DT:s reportrar anländer till Samsung Deaf School har vi först gått fel. Vi råkar befinna oss i matsalsbyggnaden, och får hjälp av personalen att hamna rätt. Utanför huvudbyggnaden står elever och tecknar. Läraren Min Ung Choe tar emot oss. Han är själv CODA.

Vi blir visade in till rektor Sungchul Choism rum där vi slår oss ned och blir bjudna på te och kaffe. Läraren Eunmi Lee ansluter. Hon är skolans enda döva lärare.

– Jag skulle gärna anställa fler döva lärare, men det finns för få med lärarlegitimation eller så är de svåra att hitta, berättar Sungchul Choi.

Seouls nationella dövskola startades för omkring 100 år sedan. Seoul Samsung School som är en privat katolsk skola kom till först efter Koreakriget.

– Även om det är en privat skola får vi samma skolbidrag från staten som andra skolor.

Koreakriget pågick mellan 1950 och 1953, och utkämpades mellan Nordkorea och Sydkorea. Formellt ligger länderna fortfarande i konflikt med varandra eftersom inget fredsfördrag ännu har blivit påskrivet. Slutet på kriget ledde till att man drog en gräns mellan länderna, som blev en hårt bevakad demilitariserad zon.

– Efter kriget startades denna skola, säger Eunmi Lee. Först finansierades det på andra sätt, men senare kom det att finansieras av utbildningsdepartementet i Seoul. Då utökades antalet lärare. Totalt har skolan 103 elever i åldrarna 1-19, som kommer från hela stor-Seoul. Skolan inrymmer förskola, grundskola och high school.

– Förskolan är frivillig medan grundskolan och high school är obligatoriska, berättar Sungchul Choi.

– Man är sju år gammal när man börjar grundskolan, säger Eunmi Lee. Förut var det åtta men i juni ändrades lagen och nu ska man vara ett år yngre.

En typisk skoldag börjar 7:30 och

slutar 15:20. För den som bor långväga finns möjlighet till skolskjuts precis som i Sverige.

– Förr i tiden bodde folk nära skolan men idag har de längre väg hit, berättar Sungchul Choi. Vi har inga elevhem här, men det finns ett socialkontor i närheten som kan ta elever som förlorat en förälder, blivit utkastade från hemmet eller har det svårt. Annars pendlar eleverna hit.

– Det finns en skolbuss, som väntar vid en tunnelbanestation, som tar eleverna hit gratis, tillägger Min Ung Choe. Tunnelbanan är också gratis. Stadens bussar kostar däremot.

Läroplanen ser likadan ut i hela Sydkorea, med ämnen som till exempel koreanska, engelska, matematik, idrott, musik och koreansk historia. År 2016 erkändes det koreanska teckenspråket (KSL) av Sydkoreas motsvarighet till riksdagen. Koreanskt teckenspråk är nu ett av Sydkoreas officiella språk, tillsammans med koreanska.

– Många döva samlades då och förklarade behovet av att lära sig KSL, och regeringen förstod att KSL behövdes i undervisningen och godkände det, berättar

Sungchul Choi. Äntligen kom KSL med i läroplanen! Roligt!

– Vi börjar ha ämnet teckenspråk i år, säger Eunmi Lee. Idag faktiskt! Det gäller för årskurs 2 och 3 på high school.

– Nästa år ändras skolsystemet så att elever kan få önska KSL som språkval, berättar Sungchul Choi.

Att koreanskt teckenspråk nu blivit ett etablerat ämne innebär emellertid inte att det är det enda språket som används i undervisningen.

– Döva lärare kommer att lära ut KSL och förklara dess grammatik, berättar Min Ung Choe. Det är ju vad döva kan.

– Och så varierar det mycket bland high school-eleverna, tillägger Eunmi Lee. En del har CI och kan inte teckenspråk, andra har inlärningssvårigheter eller dylikt. När alla är i samma grupp är det en utmaning för läraren. Även dövskultur kommer att tas upp. Det är på två nivåer, grund och avancerad.

– På Sydkoreas dövskolor minskar antalet elever, säger Sungchul Choi. Antalet CI-opererade ökar, samma utveckling ser vi i världen som på vår skola. Läraren bedömer om eleven kan KSL eller inte. Läraren ska undervisa i både tal och teckenspråk. I framtiden kan det bli så att teckenspråkiga döva minskar och talande med CI blir ännu fler här på vår skola. Så därför ska vi tala och teckna samtidigt här.

Så fungerar det även i nuläget på Seoul Samsung School.

– Man separerar inte tal och teckenspråk utan man blandar dem, säger alla samtidigt. Man använder bägge samtidigt i undervisningen.

– Det finns lärare som är osäkra eller tycker att det är svårt med teckenspråk, så då har de döva assistenter med sig, tillägger Eunmi Lee. Själv tecknar jag och talar samtidigt. Det finns elever med CI i min klass som inte kan teckenspråk så jag behöver använda rösten. Det fungerar bra.

Under besöket blir DT:s reportrar bjudna på skollunch. På menyn står kycklinggryta och ris. Tillbehör till maten är kimchi, melon och en bulle med socker på. I matsalen tecknas det friskt och elever kommer fram för att prata med oss. En del har lärt sig lite ASL.

DT:s reportrar vill förstås veta vilken koppling som finns mellan det internationella elektronik-företaget Samsung och skolan. Det visar sig att den

enda kopplingen är namnet.

– Åh nej, vi har samma namn men vi är en skola och de är ett företag. Vi har inget med varandra att göra, säger Eunmi Lee. Företaget Samsung är något helt annat. Väldigt många blandar ihop oss.

– Men jag skulle vilja ha en koppling till dem, skämtar Sungchul Choi.

I Sydkorea är vinterlovet längre än sommarlovet.

– Terminen är mellan mars och juli, och sedan har man sommarlov i en månad, berättar Sungchul Choi. Sedan börjar skolan igen i september fram till i början av januari. Därefter har man vinterlov i två månader.

– Det gäller för alla skolor, även för hörande.

I Sverige har antalet elever i dövskolorna minskat sedan förra seklet. Det känner Sungchul Choi också igen i Sydkorea.

– Nu är det allt färre dövskolor i södra Sydkorea. Antalet döva elever minskar medan elever med andra funktionsnedsättningar ökar. När döva blir alltför få vill de komma hit till vår skola som har en teckenspråkig miljö. I södra Sydkorea finns det 14 dövskolor och där har man sett att döva är för få eller till och med är på väg att försvinna.

– Det är viktigt med identitet vilket andra skolor inte har. Det är upp till lärarna att upprätthålla dövidentiteten. Därför kommer elever hit.

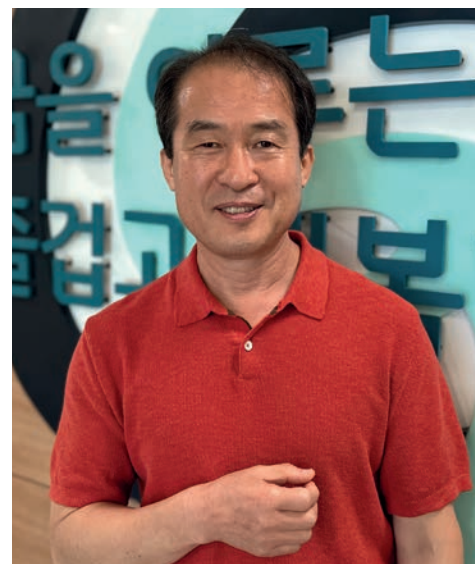
– För 20-30 år sedan var det 300 döva elever här. Det har minskat långsamt och kommer kanske att fortsätta minska. Kanske ska man vara lite orolig över att dövskolan eller dövidentiteten förändras eller försvinner. Jag vet inte.

– I Sydkorea CI-opereras många och de börjar i hörande skolor. Det är omkring 1000 som får CI varje år. Efter operationen blir det talträning och de går i hörande skolor. De kommer inte till dövskolorna.

– Jag försöker ha kontakt med sjukhusen. Föräldrar till döva barn vet inte om att det finns dövskolor. Det måste finnas information och den måste spridas i hela Seoul. Man måste känna till att det finns.

DT har förstås gjort sin research innan besöket och då fått reda på att K-popgruppen BTS, som anses vara bland världens största pojkband, gjort en stor donation till skolan.

När DT:s reportrar frågar om detta blir

Skolans rektor Sungchul Choi.

Lärarna Min Ung Choe och Eunmi Lee.

Sungchul Choi förvånad.

– Jag är förvånad att omvärlden känner till BTS.

– Med pengarna vi fick av dem har vi utvecklat dans-, film- och musikundervisningen. Vi har också köpt in en skolbuss och anlagt en ny skolgård. Det var en engångsdonation, en väldigt stor sådan.

När DT frågar om självaste BTS kom på besök skrattas det.

– Nej, det var deras manager som kom hit, berättar Eunmi Lee. Synd!

– Barnen hade blivit helt tokiga annars, skrattar Min Ung Choe.

*Text: Olivia Renner Balkstam
& Niclas Martinsson*

Foto: Olivia Renner Balkstam

I Sook Ki Lees familj är alla döva.

Sook Ki Lee om att ha döva tvillingar

Sydkorea är på tapeten med sin matkultur och populärkultur i form av film, serier och musik som gått hem hos många i Sverige och andra länder. Huvudstaden Seoul har gjort sig känd för att vara en världsmetropol med en blomstrande teknikindustri. Där bor nästan lika många människor som det gör i hela Sverige, men hur är livet som döv? DT har träffat Seoul-bon Sook Ki Lee och hennes åtta år gamla tvillingdöttrar Yein Yang och Suin Yang.

När Sook Ki Lee, som själv är döv och har en döv make, väntade sina tvillingar uteslöt hon inte att de också kunde vara döva. Alla i hennes egen familj är döva och hennes man har också en till döv i familjen, så döva i slkten finns på bådas sida.

Den största överraskningen var när hon upptäckte att hon hade två stycken i magen.

– När jag gifte mig hade jag inga planer på barn, men några år senare hade jag ändrat ståndpunkt, berättar hon. Jag

diskuterade med min man och vi bestämde oss för att försöka. När jag var i åttonde veckan gjordes ett första ultraljud och på skärmen såg vi två stycken. Jag blev överraskad! En var lagom, men två? Oj, vad jag funderade på detta.

I Sydkorea föds minst antal barn i världen per kvinna i fertil ålder. Så har det varit tre år i rad, rapporterade Dagens Nyheter i vintras. Anledningen sägs vara att det är svårt att kombinera en karriär med ett familjeliv. Dessutom kostar det mycket att fostra ett barn. Den sydkoreanska regeringen kom nyligen med ett förslag för att uppmuntra barnafödandet. Varje familj med ett nyfött barn ska få en summa pengar under barnets tidiga levnadsår.

När Sook Ki Lee fick beskedet om att hon väntade tvillingar kunde hon inte sova på flera nätter.

– Min man var också överraskad men kunde åtminstone sova. Jag väckte honom och frågade varför det kom sig. Till slut började jag acceptera att det skulle komma två stycken. Min mamma och mormor som är förtjusta i barn var förväntansfulla. Jag själv visste inte så mycket om barn men de

skulle hjälpa mig.

Att döva har kreativa sätt att utreda om barnet i magen är döv eller hörande kanske är känt för vissa. Sydkorea verkar inte undantaget detta.

– I sjätte månaden när jag började få en solid mage skulle vi testa deras hörsel med musik, berättar Sook Ki Lee. Vi satte två högtalare på magen och kopplade ihop dem med en telefon, som spelade musik på högsta volym. Men det kom inga rörelser inifrån magen. Kanske sov barnen djupt? Eller var det fel på telefonen? Vi testade flera dagar i rad men ingen reaktion kom inifrån magen. Rörelserna kom under andra tillfällen.

– Vi undrade om det kanske kunde bli en tredje generation döva?

Tvillingarna föddes i september 2015. På sjukhuset gjordes ett hörseltest.

– När det var klart sa läkaren inte ordet ”döv” utan att de inte uppvisade tecken på att höra. Trots att de inte sa ordet döv förstod vi att de var döva. Vi var inte ledsna eller så utan vi var snarare förberedda. Det kändes till och med spännande att de kunde vara döva, att vi skulle kunna introducera dem till dövsamhället. Vi

umgicks inte med hörande. Vi kände oss lyckliga och föreställde oss framtiden med dövskola och dövsamhälle. Det var roligt att drömma sig iväg.

Som brukligt med döva barn dyker frågan om utbildning upp. För Sook Ki Lee och hennes man blev detta en aktuell fråga under tvillingarnas första år.

– Jag hade ingen erfarenhet av hur det fungerar med undervisning av döva barn så jag visste inte hur vi skulle göra, men Jungsun An (reds anm: en känd dövprofil från Sydkorea) har en examen från Gallaudet i dövutbildning, så vi träffades och jag ställde många frågor till henne. Jag fick till mig att det är viktigt att börja undervisa så snart som möjligt. Att dröja med språklig input skulle ge följder senare.

Inspiration kring olika sätt att öva koreanskt teckenspråk på med tvillingarna fick Sook Ki Lee genom att titta på YouTube-videor från andra länder.

– Jag började redan när de var några månader gamla. Min mamma lärde sig också, fast hon i början undrade varför det behövdes, för så hade hon inte gjort med mig. Vi använde tecken för saker i vardagen, som till exempel bada, äta och mjölk. Enkla tecken. Snart kunde de flera tecken. Det koreanska tecknet för mamma var svårt för dem, men de kunde göra en variant. Det var diverse tecken som först gjordes lite annorlunda, men som så småningom gjordes rätt.

– Varje tecken de visade mig gjorde mig lycklig. Det hade varit annat med hörande barn, men nu var både de och jag döva. Vi var samma.

Vilket tecken var det första de lärde sig, undrar DT:s reporter?

– Mjölk. Andra tecknet var bada. De kunde också visa när de inte ville någonting.

På förskolan kunde personalen väldigt lite teckenspråk, de var snarare speciallärare. De hade ingen erfarenhet men lärde sig och med tiden ville fler lära sig.

– De kunde prata med flickorna, men interaktionen med de andra barnen fungerade inte lika bra. De hörande barnen tyckte det var jobbigt att bli rörda vid när flickorna påkallade uppmärksamhet. När hörande vill något använder de ju rösten, så att plötsligt bli vidrörda istället gjorde dem chockade. Det var två kulturer som krockade. Lärarna fick förklara sådant här för de hörande barnen.

När flickorna var fyra år gamla hade de utvecklats i sitt språk men kom inte vidare på sin förskola. Då flyttades de till Seoul Samsung School (samma skola som DT skriver om i detta nummer), som också har en förskola.

– Främsta anledningen till att vi valde Seoul Samsung School var att den ligger nära vårt hem, omkring 15 minuter med bil. Vi kunde inte ansöka hur som helst utan först gjorde man tester, bland annat behövde deras dövhet bekräftas. Det tog en månad innan skolbytet var ett faktum.

I dag går flickorna i andra klass. I början av deras skolgång på Seoul Samsung School fanns det en del tveksamheter kring att lärarna tecknar och talar samtidigt.

Fortsättning på nästa sida

Bröderna Lejonhjärta

av **Astrid Lindgren** i bearbetning av **Alexander Mørk-Eidem**
regi **Mindy Drapsa**

Fira 50-årsjubileet av Bröderna Lejonhjärta med en magisk teaterupplevelse på teckenspråk! Bröderna Jonatan och Skorpan återförenas i Nangijala i ett folkkärt äventyr som handlar om kampen mellan gott och ont, om rädsla och mod, men framför allt om hopp. Av Riksteatern Crea i samproduktion med Teater Manu. Missa inte chansen att uppleva denna fantastiska föreställning!

30 sep	17:00	Hallunda
1 okt	14:00	Hallunda
2 okt	11:00	Hallunda
8 okt	16:00	Ludvika
11 okt	18:00	Falkenberg
12 okt	18:00	Mölnlycke
14 okt	13:00	Vara
16 okt	18:00	Partille
18 okt	18:00	Kristianstad
24 okt	18:00	Motala
27 okt	18:00	Västerås
29 okt	16:00	Söderhamn
1 nov	16:00	Umeå
4 nov	14:00	Piteå

Rekommenderad ålder:

6 år och upp!

17 nov	18:00	Oslo
18 nov	18:00	Oslo
19 nov	16:00	Oslo
23 nov	17:00	Bergen
27 nov	18:00	Trondheim
28 nov	18:00	Trondheim
29 nov	18:00	Trondheim
30 nov	11:00	Trondheim
6 dec	18:00	Lund
10 dec	18:00	Örebro

Biljetter, tider och aktuell information:

riksteatern.se/brodernalejonhjarta

Med reservation för eventuella ändringar

– Första gången kändes det... det var så många barn med CI och så var lärarna sådär på teckenspråk. Jag besökte skolan och tittade på hur de undervisade. För lärarna är det svårt att använda bägge språken samtidigt, men många hörande mammor önskar att deras barn ska få tal- och hörselträning. Jag diskuterade med en lärare om det faktum att mina barn inte talar eller bär hörapparater i någon form. Jag fick till svar att de kunde anpassa sig efter flickorna. Med döva barn som inte talar kunde de teckna istället.

– Skolan valde alltså ut den lärare som var bäst på teckenspråk åt dem. Det är ett till barn som får undervisning på detta sätt. De får ingen talträning utan bara undervisning på teckenspråk.

– Läraren undervisar inte i olika klasser utan flickorna har sin egen lärare.

Idag trivs flickorna bra på sin skola.

– Efter skolan frågar jag dem om de förstår det som tecknas och det gör de. Ifjol gjorde de inte alltid det men nu älskar de sin lärare. Nu när de förstår bra känner jag mig oerhört lättad.

– Nu fungerar det bra men jag undrar hur det blir när de blir äldre. Om det senare tillkommer ett barn med CI i deras klass kommer läraren att anpassa sig och blanda tal och teckenspråk. Det blir inte dövvänligt då. Och hur kommer barnen att kommunicera med varandra?

– Jag vill ha hundra procent teckenspråk. I framtiden drömmer jag om att alla lärare undervisar på teckenspråk.

Sook Ki Lee berättar att det finns en grupp döva föräldrar vars barn går på Samsung Deaf School som diskuterar vad de vill ska tas upp i undervisningen. Sedan tar de det vidare till skolan och lärarna tar emot förslagen.

Att vissa föräldrar till döva eller hörselskadade barn väljer bort att lära sig teckenspråk är ett globalt bekymmer.

– När de nyblivna föräldrarna får beskedet på sjukhuset om att deras barn är dövt tror de ofta att CI gör dem hörande. Efter operationen inser de att så är inte fallet. Det sista alternativet blir då dövskola, och då är föräldrarna ledsna och trötta. Men inte alla föräldrar vill att deras barn ska få tal utan det varierar, det finns också de som vill ge

Enäggstvillingarna Suin Yang och Yein Yang.

dem teckenspråk.

2016 blev det koreanska teckenspråket ett av Sydkoreas två officiella språk, efter ett beslut av nationalförsamlingen (reds anm: motsvarar riksdagen). Det ställer krav på nationella och lokala myndigheter att erbjuda översättningar på teckenspråk för den som behöver det.

– När det koreanska teckenspråket godkändes som ett språk och blev officiellt har många föräldrar långsamt börjat ändra sin syn på teckenspråket. Det finns föräldrar som vänder sig till exempelvis Sori Saem (aktivitetshus för döva och funktionshindrade) att också lära sig teckenspråk och försöka kommunicera med sina barn. Det är bra.

Sook Ki Lee och Jungsun An har tillsammans grundat organisationen KDCERI som arbetar för döva barn och deras familjer.

När DT:s reporter frågar tvillingarna vad de gillar bäst och sämst i skolan är det tydligt att de delar åsikt.

– Musik är svårt då vi inte hör, berättar Suin Yang.

– Flickorna gillar inte sport, berättar Sook Ki Lee. När den ena systern säger att hon

inte gillar musik eller sport säger den andra samma sak. De har det i blodet, i DNA:t.

– Det är så svettigt, säger Yein Yang.

– Man blir trött, inflikar Suin Yang.

– Men bild gillar jag, berättar Yein Yang.

– Jag ser att de gillar att måla, och att de har talang, tillägger Sook Ki Lee. Efter skolan går de i konstskola två gånger i veckan. Det är inte viktigt att utveckla en karriär utan jag hoppas att de utvecklar ett självförtroende. Jag har ju sett att de inte gillar sport så där pressar jag inte dem.

Sook Ki Lee har en vision för framtiden för sina döttrar.

– Förut hade dövskolorna inga dövlärare och jag vill inte att de ska uppleva samma sak som jag gjorde. När mina två barn blir vuxna skulle jag vilja se dem som dövlärare. Det är min dröm, men vad de själva kommer att vilja vet jag inte. Jag kommer inte att tvinga dem till någonting. Det är bara något jag drömmer om. Om de inte vill bli det så hoppas jag att andra vill, så att det blir många döva lärare i framtiden. Om döva barn får en bra utbildning idag kan framtiden bli ljus.

Text: Olivia Renner Balkstam & Niclas Martinsson.

Foto: Olivia Renner Balkstam

Teckenspråkig daglig verksamhet –
media i fokus!

www.teckensurra.se

- Kommunikation
- Kunskap
- Kompetens
- Kvalitet

En plats att växa!

KONTAKT

Christin Karlsson, verksamhetschef
christin.karlsson@totstockholm.se
Mobil: 070-5209272

Elin Edman, samordnare
Elin.edman@totstockholm.se
Mobil: 070-775 06 13

Besöksadress: Sandhamnsgatan 60, 115 60 Stockholm

Omniator

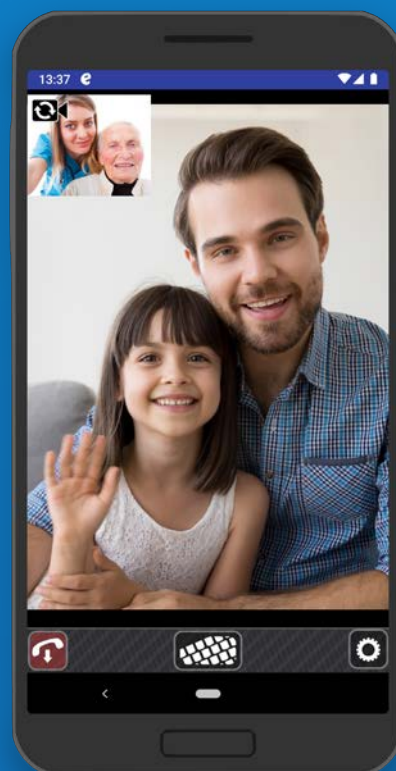
Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Världskongressen och generalförsamlingen tog plats på ICC Jeju.

Ban Ki Moon var en av talarna på invigningen.

Världskongress på Sydkoreas Hawaii

2019 stod det klart att Sydkorea skulle stå som värdland för World Federation of the Deaf (WFD) nittonde världskongress. Den 11-15 juli 2023 tog den plats på ön som kallas för Sydkoreas Hawaii, Jeju. Jeju är en populär semesterort för sydkoreaner, och i en vecka var det fullt av tecknande händer. I detta nummer är totalt sex sidor tillägnade generalförsamlingen och världskongressen.

På **International Convention Center** i Jeju var det fullt av teckenspråkstalande från världens alla länder. Luftkonditioneringen erbjuder en fristad från värmen utanför. Temperaturen är inte hög i sig, men det är däremot luftfuktigheten. Molnen ligger täckta över himlen hela veckan, och ibland regnar det. I kongressbyggnaden återser människor varandra efter lång tid och kramas. Totalt finns här 1768 deltagare från sammanlagt 101 länder representerade. Sedan sist har det varit en lång pandemi, som gör sig påmind när man upptäcker ett flertal covidsmittade under kongressens tredje dag och många väljer att bära munskydd. Temat för årets kongress är "Securing Human Rights in Times of Crises" – översatt blir det "att säkra mänskliga rättigheter i kristider".

Som alltid genomförs först generalförsamlingen, WFD:s högsta beslutande organ, innan kongressen med föreläsningar,

aktiviteter och gäster från världen över genomförs. Något som pandemin har fört med sig är en ökad medvetenhet om tekniska lösningar för möten, och därför deltog denna gång några länder på distans via Zoom. Antalet deltagande länder var detta år till trots lägre än 2019. 2023 deltog runt 75 länder och 2019 deltog 87 länder. Då var det rekordmånga delegationer. Delegater från Sverige var denna gång Maria Hermanson, förbundsstyrelseledamot, och Joakim Hagelin Adeby, vice ordförande i SDR:s styrelse.

En fråga som diskuterats i flera år och vars beslut har dröjt är frågan om vilken som ska bli den officiella dövflaggan. Många undrade innan generalförsamlingen om det nu skulle vara dags, då diskussionerna funnits sedan världskongressen i Durban, Sydafrika 2011. Frågan avhandlades av generalförsamlingen både 2015 och 2019 men inget beslut hade tagits. Det visade sig vara dags, och generalförsamlingen klubbade denna gång igenom Frankrikes förslag, som hade presenterats både 2015 och 2019. Anledningen till att förslaget röstades ner 2019 var att

Franska dövflaggan som till sist blev vald.

världsförbundet då inte skulle få exklusiva rättigheter till flaggan utan endast det franska dövförbundet. DT har i nuläget ingen information kring hur frågan har lösts, mer än att WFD nu håller i frågan om flaggan. Libanon och Ryssland hade också skickat in förslag, men som alltså inte vann.

Antalet kvinnor i WFD:s styrelse har nu ökat från två till fyra. Det är en utveckling som SDR är positiv till. Totalt sitter 11 personer i styrelsen. När styrelsen valdes in 2019 lyckades man få med representanter från alla fem världsdelen. Efter att alla hade valts in detta år såg man att Asien inte fanns representerat. Joseph J. Murray blev omvald som världsförbundets ordförande och detta blir alltså hans andra mandatperiod som ordförande.

En av de mest omdiskuterade frågorna under världskongressen var vilket som skulle bli nästa värdland för generalförsamlingen och världskongressen. Tre länder kandiderade till att bli värdland; Nigeria, Norge och Förenade Arabemiraten. Generalförsamlingen beslutade sedan att välja Förenade Arabemiraten, något som mött kritik. Mer om det kan du läsa på s. 16.

En del av föreläsningarna hade koppling till världskongressens tema "Securing Human Rights in Times of Crises". Bland dem fanns titlar som "New Zealand Sharing Lessons Learnt from Emergencies Impacting the Deaf Community" (Nya Zeeland delar med sig erfarenheter från katastrofer som drabbat dövsamhället) och "Experiences of Disaster: Stories from Deaf Indonesians" (Erfarenheter av katastrofer: berättelser från döva indonesier". Från Sverige fanns endast en föreläsare, Mia Modig från Nationell Kvinnojour och Stöd på Teckenspråk (NKJT). Hon föreläste om rapporten "En kaffaliknande process" från 2021, ett referat från föreläsningen hittar du på s. 14.

Näst sista dagen av kongressen möter vi det sydkoreanska dövförbundet (KAD) samt kongressens eget pressteam för att låta dem utvärdera de senaste dagarna.

Hur skulle ni sammanfatta kongressen?

– Det har flutit på ganska bra, säger Seongwan Kim som representerar det sydkoreanska dövförbundet. En sak som har varit tuff är frågan om pengar. Att ha fått allt att gå ihop har varit svårt, men vi har gjort så gott vi kan och det har blivit bra till slut. Vi har lyckats med många saker och jag är nöjd.

Kan ni berätta mer om vad med ekonomin som har varit svårt?

– Pengarna som vi fått från myndigheterna har minskat, berättar Seongwan Kim. Det var väldigt oväntat. Vi har varit tvungna att prioritera bort det som inte är lika viktigt. Det är inget som folk ser utifrån, men vi som befunnit oss i planeringen vet hur tufft det har varit. Många har arbetat för att få det att gå ihop. Att vi inte lyckades uppfylla allt i och med att vi blev tvungna att prioritera kan jag bara beklaga. Vi försökte vårt bästa.

Hur känns det att så många

människor från olika länder har samlats på Jeju?

– Det känns roligt att så många olika länder möts här och det i samförstånd och respekt, berättar Hyeim Sul från pressteamet. Många förknippar Sydkorea med filmer och populärkultur, och det har gått oerhört fort. Det känns som att vi har hamnat på kartan. Förr visste folk så lite om vårt land men idag har de koll. Det är

verkligen det intrycket jag har fått här. Fantastiskt att det har blivit ett sådant lyft. Vi är stolta över att kunna visa upp sydkoreansk kultur.

För fyra år sedan var KAD i Paris där generalförsamlingen ägde rum, och bland de anledningar ni gav till att ni ville hålla i världskongressen var att ni ville underlätta för döva nordkoreaner att kunna delta i världskongressen. Men såvitt vi vet finns inga nordkoreaner på plats här under veckan, vad beror det på?

– Jag vet att Nordkorea fanns representerat i Paris för fyra år sedan, berättar Seongwan Kim. Det var myndigheterna (reds anm: oklart om det är Nordkoreas eller Sydkoreas myndigheter som åsyftas här) som sa nej till det. Anledningen till det är konflikten mellan Syd- och Nordkorea. Det hade möjligen varit en annan sak om generalförsamlingen- och kongressen var i ett annat land. Vi försökte flera gånger, vi försökte igen när vi fick avslag de första gångerna. Det känns synd att de inte finns på plats.

Vill ni tillägga något?

– Det känns som att det historiskt har varit mycket lättare att ta sig fram för de europeiska länderna, men nu känns det som att Asien har kommit någorlunda ikapp, säger Hyeim Sul. Vi ser att WFD arbetar med att lyfta de asiatiska länderna, och för det är vi tacksamma. För Sydkorea har utvecklingen gått extra snabbt. Självklart är det roligt, men vi får inte tänka bara på oss själva utan vi måste ta med oss de andra länderna på vägen upp. Tillsammans är vi starka! I framtiden hoppas jag att det blir ännu bättre.

– Jag håller med, avslutar Seongwan Kim.

Text: Olivia Renner Balkstam & Niclas Martinsson

Foto: Olivia Renner Balkstam

Den nya styrelsen på scenen. Foto: Maria Hermanson

Hyeim Sul från pressteamet och Seongwan Kim från KAD.

Referat från nio utvalda föreläsningar

■ DÖVA VÄRDERAS LÄGRE

2018 blev en döv elev påkörd av en tung maskin utanför sin skola i Osaka. Hon avled av skadorna. Hennes familj begärde skadestånd men fick sedan endast 40% av beloppet. Summan var baserad på ett antagande om att flickan i fråga skulle tjänat mindre under sin livstid än en hörande kvinna. Diskriminerande, ansåg den japanska funktionshinderrörelsen. Distriktsdomstolen i Osaka tog upp överklagandet och beslöt att ändra till 85% av beloppet. Föreläsaren Sachiyo Yoshino från Japans dövförbund menade att det fortfarande var orättvist och att det eugeniska synsättet, där döva värderas mindre än hörande, ännu lever kvar.

■ FACEBOOK ÄR FAVORITEN

Den amerikanska forskaren Arlinda Boland har tagit reda på sociala medier ur ett teckenspråklingvistiskt perspektiv. 2022 gjorde hon en pilotstudie i vilken ett antal döva personer deltog. Resultatet visade att det som var deras förstaspråk påverkade vilka sociala medier de föredrog, och att Facebook var deras förstahandsval. Instagram kom tvåa och Twitter (som numera heter X) trea. TikTok började allt mer segla upp som en favorit men låg fortfarande efter. Döva föredrog också att publicera videoinlägg på amerikanskt teckenspråk. Fotoinlägg och skrivna inlägg på engelska kom i andra respektive tredje hand.

■ DÖVA MUSLIMER

Ayah Wehbe är forskare vid University of New South Wales. Hennes föreläsning framhåller att döva muslimers erfarenheter och upplevelser är underrepresenterade inom forskningen. Hon har valt att forska på vilka upplevelser döva och hörselskadade kvinnliga muslimer har kring sina egna identiteter och var de anser sig höra hemma. Totalt tolv kvinnor medverkade i studien och fick frågor såsom vilka identiteter de anser sig ha och vilket språk de föredrar att använda. Kvinnorna hade varierande hörselstatus, åldrar och bakgrunder i stort. Studien visade bland annat att dövheten och deras religion var deras mest viktiga identiteter.

■ HOPPA PÅ AI-TÅGET I TID

Nu finns det allt fler projekt i världen som utvecklar maskinell översättning mellan tecknade språk och skriftliga/talade språk. Ofta är det en avatar som visar resultatet av teckenspråksöversättningen. European Union of the Deaf (EUD) är självt involverat i sådana projekt. Mark Wheatley från EUD och seniorforskaren Maartje De Meulder betonar vikten av att hoppa på tåget då AI nu utvecklas i ett sådant rasande tempo och att döva forskare och organisationer som företräder döva inkluderas i utvecklingen. Detta genom att vara med från början, definiera dövas behov och önskemål, och visa respekt och förståelse för tecknade språk.

■ SEXUELLA RÄTTIGHETER

“Inte längre osynliga”, inleder titeln till denna föreläsning som hålls av Josephine Aska Odera, döv ledare och aktivist, från Kenya. 2008 startade hon organisationen Federation of Deaf Women Empowerment Network (FEDWEN). De vill lyfta problem som framförallt berör flickor och kvinnor med funktionsnedsättning och deras sexuella, reproduktiva och hälsorelaterade rättigheter. Många saknar kunskap om sina rättigheter. I Kenya är 49% av alla graviditeter oplanerade och av dessa slutar 41% i abort. Strategier som FEDWEN använder sig av för att motverka problemet är bland annat att nå ut till beslutsfattare, använda sig av fakta och forskning samt aktivism.

■ BLACK DEAF GAIN

Dr. Rezenet Moges-Riedel, assisterande professor vid California State University, ger en alternativ syn på svartas dövas historia. Hon är den som har myntat begreppet “Black Deaf Gain”, som går ut på ett nytt sätt att tänka och forma narrativet kring rasismen som svarta utsatts för historiskt och utsatts för i nutid. Den inbegriper även frågan om audism och förtryck utifrån det språk man pratar. Det lyfts sällan fram att medan den vita oralismen sköljde som en våg genom världen på det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet, med utbredd apartheid i USA, var många skolor för döva svarta långt mer positiva till teckenspråk i undervisningen.

■ MASTER I DOVSTUDIER

Det finns fyra universitet i Europa som möjligtvis skulle kunna erbjuda ett gemensamt masterprogram i applied deaf studies (tillämpade dövstudier). Stockholms universitet är ett av dem. Nu pågår ett samarbetsprojekt mellan de fyra universiteterna och tre andra akademiska lärosäten. Även två icke-akademiska parter är inblandade i projektet, däribland Frontrunners i Danmark. I projektet tar man reda på hur programmet skulle kunna utformas och vilka delkurser som skulle kunna ges. Målet med projektet är att bidra till ökad medvetenhet om dövstudier och att se vilka luckor som finns i ämnesområdet.

■ SVENSK KVINNOJOUR

Nationell Kvinnojour och Stöd på Teckenspråk (NKJT) är en svensk kvinnojour som erbjuder stöd på teckenspråk. Mia Modig, verksamhetsledare för NKJT, föreläste om verksamheten och hur den fungerar. Utöver att ge stöd på olika sätt har NKJT exempelvis också levererat en rapport om hur myndigheter behandlar döva, dövblinda och hörselskadade kvinnor, flickor och ickebinära som utsätts för våld; “En Kafkaliknande process” (2021). Utmaningar som man till exempel kan ställas inför i kontakten med myndigheter är bland annat exotifiering och att tolken inte alltid fungerar i samtalet.

■ DÖVT EKOSYSTEM

Erin Moriarty Harrelson, filosofie doktor vid Gallaudet University, föreläste om dövas turism och ekosystem. Ett “dövas ekosystem” är när döva stöttar dövas verksamheter, organisationer och dylikt. Döv turism är när man besöker olika platser där döv lokalbefolkning finns och man besöker deras samlingsplatser. Detta kan vara berikande för alla inblandade men likväl problematiskt. Det kan till exempel förväntas av den döva lokalbefolkningen att erbjuda gratis tjänster som till exempel guidning, eller att dövskolor ska kunna ta emot oanmälda besök. Detta ställs i motsats till ansvarsfull döv turism, där man till exempel betalar och ger tillbaka för de tjänster man fått.

Kriget i Ukraina – ett av huvudnumren på Jeju

WFD-kongressens tema var Säkra mänskliga rättigheter i tider av kriser. Därför handlade en av huvudföreläsningarna om kriget i Ukraina. Irina Chepchina från det ukrainska dövförbundet berättade om hur den ryska invasionen hittills hade påverkat döva i landet.

Foto: Shutterstock

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland sin militära invasion av Ukraina. För miljontals ukrainare tog livet en mardrömslik tvärvändning. Nu gällde det att sätta sig själv och andra i säkerhet, och att ha tillgång till vatten, mat, el och information med mera.

Det ukrainska dövförbundet arbetade febrilt med att teckenspråkstolka viktiga meddelanden för allmänheten och publicera dem på sin webbplats och i sociala medier. Förbundet såg även till att alla döva vid behov skulle kunna ha en personlig kontakt för att känna sig trygga. Förbundet bistod också med psykologhjälp i form av videor med handfasta tips på internet.

Under förbundet fanns även 19 olika verksamheter som sysslade med att hjälpa Ukrainas försvar. Exempelvis syddes militärkläder. Verksamheterna ordnade också med tillfälliga härbärgen och sängplatser för döva ukrainare och deras anhöriga.

Irina Chepchina berättade att de flesta döva valde att stanna kvar i landet efter krigets utbrott. I februari förra året fanns det 38 600* registrerade döva hos förbundet, innan kriget bröt ut.

Antalet döva, som kvarstod i Ukraina, sjönk till 30 900* i april i år. 6 200* döva valde att fly till 34 olika länder.

(*DT avrundade här till närmaste hundratal.)

På organisationsnivå fanns det fortfarande lika många regionala organisationer i landet både före och efter krigsutbrottet, det vill säga 22 stycken.

I februari i fjol fanns det 63 lokala organisationer (motsv. dövförening). I april i år räknades fyra dövföreningar som ockuperade av Ryssland, och fem dövföreningar var förstörda.

Irina Chepchina gav råd till andra nationella dövorganisationer ifall deras länder genomgår någon form av kris.

Det ena rådet är att ha direktkontakt med politiker och tjänstepersoner på regerings- och myndighetsnivå för frågor om rättigheter för personer med funktionsnedsättning så döva inte åsidosätts.

Det andra är att se till att det finns ett kontinuerligt informationsflöde på teckenspråk för döva.

Och det tredje är att försäkra sig om att alla döva vid behov ska kunna ha en personlig kontakt för råd och stöd. Ta också hjälp av WFD och andra nationella dövorganisationer, är hennes råd.

Hon avslutade sin föreläsning med att säga:

– Slava Ukraini (Ära åt Ukraina)!

Text: Niclas Martinsson

DT PLAY: Är du nyfiken på hur olika länder tecknar berg och hav? Besök dovastidning.se för att se vår film från världskongressen

SDR bjöd på svenskt fika

På onsdagskvällen den 12 juli ordnades traditionsenligt den nordiska aftonen av Dövas nordiska råd (DNR) och Dövas nordiska ungdomsråd (DNUR). Endast de med inbjudan kunde delta, och endast delegaterna från respektive nordiskt land kunde dela ut inbjudningar. På plats har varje nordiskt land ett eget bord med utvalda ätbara saker som de tagit med sig hemifrån. Sist, 2019, bjöd Sverige genom SDR på knäckebröd med Kalles kaviar och reaktionerna blev då relativt blandade. Denna gång bjöds det på småkakor och Ahlgrens bilar. Den senare verkade gå hem hos alla som smakade.

Maria Hermanson vid Sveriges bord.

Vad handlar diskussionen om nästa världland om, egentligen?

En omdiskuterad fråga under och efter Word Federation of the Deaf världskongress är att Förenade Arabemiraten vann omröstningen om vilket land som ska hålla i nästa världskongress för döva, och hur röstningsprocessen gått till. Dövas Tidning reder ut vad som egentligen har hänt och vad diskussionerna handlar om.

Den 9-10 juli pågick generalförsamlingen, som hålls i anslutning till varje WFD-kongress. Generalförsamlingen är WFD:s högsta beslutande organ och påverkar vilka frågor WFD ska driva, vilka som ska sitta i styrelsen och vilket land som ska hålla i nästa generalförsamling och kongress.

Totalt tre länder var föreslagna att hålla i nästa WFD-kongress; Nigeria, Norge och Förenade Arabemiraten. Två medlemmar ur WFD:s styrelse och en styrelsemedlem ur World Federation of the Deaf Youth (WFDY) har tillsammans besökt och utvärderat alla potentiella värdländer, förutom Nigeria som inte gick att besöka av säkerhetsskäl. Man hade istället möten på distans.

Under generalförsamlingen fick delegater från alla närvarande länder möjlighet att rösta på det land de ville se som nästa världland. Innan röstningsproceduren genomfördes rådde WFD-styrelsen delegaterna att rösta på Förenade Arabemiraten utifrån utvärderingarna som gjorts. Det skulle bli första gången som ett arabland håller i världskongressen.

Därefter fick delegaterna möjlighet att ställa frågor till respektive världland. Abigail Gorman, delegat från Storbritannien, frågade alla potentiella värdländer hur de skulle kunna se till bland annat kvinnors och HBTQIA-personers

säkerhet och trygghet. Förenade Arabemiraten svarade att de respekterar HBTQIA-personer, sedan var svaret något svårtolkat men man verkade mena att de inte skulle få föreläsa alls, eller att de inte skulle få föreläsa om vissa frågor. Följdfrågor ställdes och sedan avbröt WFD frågestunden.

Därefter drog WFD-styrelsen tillbaka sin rekommendation att välja Förenade Arabemiraten. Förklaringen blev att WFD inte kan ställa sig bakom deras svar. Trots detta vann Förenade Arabemiraten med 40 röster mot Norges 32 röster.

Under en presskonferens dagen därpå menade Joseph Murray, WFD:s ordförande, att det är ett helt oacceptabelt scenario att kvinnor och HBTQIA-personer inte får föreläsa och att WFD inte går med på det. Han menade att den information som framkommit under generalförsamlingen inte stämde med den som WFD fått tidigare. När frågan om det alltså kan bli nödvändigt att byta världland blev då svaret att man väntar på svar från Förenade Arabemiraten.

Sedan dess har WFD inte kommit med någon ny information utöver att en extrainsatt generalförsamling kommer att genomföras. Över 10% av medlemsländerna, däribland Sverige, har nu begärt en omröstning vilket innebär att det nu kommer att bli av. Det valda datumet är 21 oktober.

DT har ställt frågor till Joakim Hagelin Adeby, vice förbundsordförande SDR och en av Sveriges delegater.

Vad röstade Sverige på?

– Vi röstade på Norge. Vi var eniga om att göra det redan innan, med tanke på frågan om mänskliga rättigheter.

WFD:s ordförande, Joseph J. Murray.

Varför vill ni ha en ny generalförsamling?

– Anledningen till att vi vill ha det är att vi vill att WFD ska se över hur röstningsprocessen blev. När vi kom till punkten där vi diskuterade vilket land som skulle stå som världland blev det oerhört tidspressat. Vi ville ha möjlighet att diskutera i lugn och ro att de mänskliga rättigheterna måste prioriteras mer. Men det fanns knappt något utrymme att diskutera alls, WFD gav oss informationen att det endast skulle kunna gå att ställa tre frågor till varje världland och det måste vara samma frågor. Så vi var några länder som pratade ihop oss och bestämde oss för att Abigail Gorman (Storbritannien) skulle ställa frågan åt oss alla. Det kändes inte bra att det blev så begränsat med diskussion och möjlighet att ställa frågor, och eftersom det hela avhandlades så snabbt blev det upprörda känslor i salen för ett land blev irriterat på att Abigail gick upp och ställde samma fråga igen. De hade inte förstått att det var på WFD:s inrådan. Alla länder har olika möjligheter att ta till sig internationella tecken och information, därför är det viktigt att ha möjlighet att diskutera och förklara i lugn och ro.

– Inte ens när frågorna inte blev ordentligt besvarade fanns det någon möjlighet att be dem utveckla. Direkt efter att Abigail hade ställt frågan till Förenade Arabemiraten och svaret blev som det blev begärde WFD en paus, och sedan berättade de efter pausen att de tar tillbaka dem som sitt rekommenderade världland. Sedan var röstningen igång. Detta blev knivigt för vissa länder, om man tar beslutet kring vad man ska rösta på redan innan de åker till generalförsamlingen. Det fanns ingen chans för dem att ringa hem till förbundet och bolla frågan, och man vill ju inte svika eller ta fel beslut. Det blev inte alls bra det hela. Vi borde ha fått mer tid, det är en fråga som kräver diskussion.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

DT har intervjuat sex svenskar som fanns på plats i Sydkorea under världskongressen

1. Hur många WFD-kongresser har du deltagit i?
2. Hur kommer det sig att du vill vara med på kongressen?

TOMAS HEDBERG

1. – Det här är min tionde kongress. Jag har varit med på alla tio kongresser i rad sedan Helsingfors 1987. De nio andra var Tokyo (1991), Wien (1995), Brisbane (1999), Montreal (2003 då han blev invald i WFD:s styrelse), Madrid (2007), Durban (2011 då han avgick från WFD:s styrelse), Istanbul (2015), Paris (2019) och nu här på Jeju (2023).

2. – För att jag vill fortsätta att vara med på så många kongresser jag kan, utan avbrott. Jag kanske slår Låws* rekord så småningom. Han har varit med på 12 kongresser, säger han leende och fortsätter: Det är alltid roligt att se nya och gamla ansikten i sådana här sammanhang. Jag konstaterar att de personer som är i min ålder blir allt färre till antalet. Och så är det alltid intressant att lyssna på olika föreläsningar.

*Lars-Åke "Låw" Wikström, SDR:s ordförande 1992-2009

ANGELINA NYSTRÖM

1. – Det beror på hur man ska räkna. När WFD hade kongress i Paris 2019 var jag där men utan att ha någon entrébiljett till själva kongressen. Nu är jag inne på riktigt. Ska jag då säga att jag har varit med en gång, en och en halv gång, eller två gånger?

2. – Jag såg en annons om att arrangören sökte volontärer till denna kongress. Då tänkte jag att det skulle vara en bra möjlighet för mig att utvecklas i internationella tecken. Jag går dövutbildningen i Sverige. Så jag ansökte och blev sedan uttagen som volontär. Det här kanske är den bästa och "mest maxade" platsen att lära sig internationella tecken på. Jag vill också träffa döva från hela världen och se hur allt fungerar bakom kulisserna till detta stora arrangemang.

BELINDA STOE

1. – Det är min första världskongress. Det är väldigt intressant och annorlunda. Jag har varit på andra dövrelaterade events, festivaler och så vidare men det här är något annat. Det är mer politik, nätverkande och djupa ämnen och diskussioner. Det är föreläsare från världens olika

håll och många bra frågor som ställs. Man lär sig mycket.

2. – Jag är här av två olika skäl. Jag är dels fotograf åt Norges motsvarighet till Dövas Tidning, dels för ett eget konstprojekt med temat "hemland". WFD:s kongress kan sägas vara ett slags hemland för döva, här möts vi och umgås. Det är en plats

som skapar en känsla av deafhood och deaf gain. Som en del av konstprojektet träffar jag olika döva som jag intervjuar och fotograferar.

AMINA OUAHID

1. – Jag har varit med två gånger. Första gången var i Paris 2019 och nu är det andra gången.

2. – Jag arbetar för Riksteatern Crea och fick möjligheten att komma hit, som en fortbildning. Jag tackade självklart ja då jag är nyfiken på kulturen och nätverkandet här. Som skådespelare

får jag resa runt, men oftast blir det inom Europa. Jag ville gärna se mer av just Asien. Föreläsningarna här är spännande och det är roligt att lära mig mer. Till exempel intersektionalitet och mänskliga rättigheter är något som jag brinner för. Det är också intressant att få veta mer om hur det fungerar för döva runtom i världen.

JONAS BRÄNNVALL

1. – Jag har varit med sedan världskongressen i Australien år 1999, med undantag för när den hölls i Sydafrika. Med 2023 års kongress inräknad har jag alltså deltagit på totalt sju världskongresser.

2. – Jag vill träffa mina internationella vänner och nätverka. Sydkorea är ett annorlunda land och även därför ville jag passa på att komma hit. Jag har deltagit på en annan konferens nu som enda svensk när jag är här, WASLI. Alltså har jag inte hunnit se så mycket av Jeju än.

ALI ÖRLEGÅRD

1. – Det här är min fjärde kongress. Förutom Jeju så har jag varit i Brisbane (1999), Madrid (2007) och Istanbul (2015). Men jag har inte köpt någon entrébiljett till dessa kongresser utan bara varit precis utanför. Det är toppen att just här är utställningarna kostnadsfria.

2. – Jag vill träffa folk från hela världen, både nya och gamla bekanta. Här på Jeju kände en kille igen mig från Deaflympics 2005 i Melbourne. Sydkorea lockar mig också, jag vill besöka ett ställe jag aldrig varit på förut. Innan jag kom hit, var jag även i Seoul och Tokyo. Det är väldigt trevligt här. Jag har sett utställningarna, varit på Sydkoreas dövfilmfestival, badat och sett olika sevärdheter med mera.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam & Niclas Martinsson

ADAM
Kron

AMANDA
Forsman Östberg

ANETTE
Casselstål

ANNA
Josephsson

BLÄNDA
Olsson

CATHARINA
De Ron

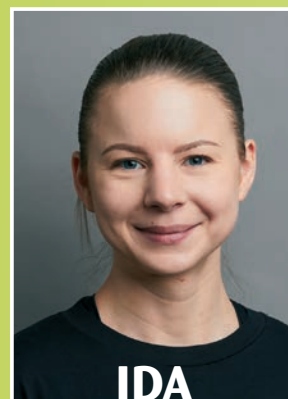
CISILIA
Sturzenbecker

ELLIOT
Gandomi

EMMA
Schön

IDA
Gustafsson

JESSICA
Dobson

JOANNA
Georgieva

JOHANNA
Sandholm

JONAS
Seger

KATARINA
Mårtensson

LISA
Kellerman

LISBET
Holm

MAJA
Åhman

MIO
Parsmo

NIKLAS
Eriksson

CAMILLA
Jansson

CAMILLA
Wikström

ISABELLA
Lindvall

JENNI
Hestrell

JENNY
Stålberg

LENA
Ekevid

LINNÉA
Davidsson

LINNÉA
Lindén

PRISCILLA
Ferrera

SANNA
Roos

SOFIA
Lindfors

Stockholmstolkarna
www.stockholmstolkarna.se

Vi förmedlar professionella tolkar för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

Vi finns i Stockholm och arbetar främst i Stockholmsregionen men även i övriga Sverige och i andra länder.

**Vill du ha tolk från oss?
Kontakta oss,
så berättar vi hur.**

info@stockholmstolkarna.se

Kvalitet

Kunskap

Service

Trygghet

■ PROTESTER KRING FRITTE

Den teckenspråkiga fritidsgården Fritte i Örebro, som drivs av föreningen Scenit, riktar sig till döva och hörselskadade barn och ungdomar i åldrarna 13 till 18 år. I augusti har Fritte tvingats att hålla stängt på grund av personalbrist, något som väckt starka reaktioner. Örebro kommun gav Fritte 850 000 kronor i bidrag år 2022 medan kommunens övriga fritidsgårdar fått bidrag på över 2,4 miljoner. Detta har föranlett flera demonstrationer. SVT Nyheter Örebro frågade Maria Haglund (M), som är kommunalråd i Örebro kommun, bland annat hur det kommer sig att Fritte får mycket mindre pengar än övriga fritidsgårdar. Svaret blev: "Vi lägger olika summor beroende på hur mycket aktiviteter man har och hur många barn och unga man har, jag kan tycka att den fördelningen är bra. Nu har vi ökat vårt bidrag till Fritte de senaste två åren men sen får vi utvärdera om det räcker eller om det behövs mer".

■ VIKARIERANDE REDAKTÖR

Dövas Tidnings redaktör Niclas Martinsson är tjänstledig på 100% fram till den sista januari. Tidigare reporter Olivia Renner Balkstam har tagit över rollen som tidningens redaktör sedan den 1 september 2023. Har du nyhetstips du vill dela med dig av så är du varmt välkommen att mejla redaktionen@dovastidning.se eller använda tipsfunktionen på vår hemsida www.dovastidning.se.

Foto: UR

■ 3D-ANIMERAD SERIE PÅ SVENSKT TECKENSPRÅK

Som bland de första i sitt slag har Matteväktarna lanserats av UR Teckenspråk. Matteväktarna är en 3D-animerad tv-serie på svenskt teckenspråk som ska ge en god grund för det nationella ämnesprovet i matematik i årskurs fyra i specialskolan och årskurs tre i grundskolan. Till serien kommer även pedagogiskt material i form av en digital lärarhandledning som finns på UR Play. Serien är dubbad så att alla barn i målgruppen kan ta del av innehållet. Matteväktarna lanserades på UR Play den 14 juni och hade premiär på SVTB den 7 augusti.

■ LÄROMEDEL PÅ SVENSKT TECKENSPRÅK

Den som läser svenskt teckenspråk 1 och 2 på gymnasiet kan nu få möjlighet till läromedel i ämnet. Materialet, som tagits fram av Teckenpedagogerna, täcker de centrala innehållsdelarna i kurserna Svenskt teckenspråk 1 och 2 som ligger hos Skolverket och är grupperade i nio olika innehållsområden. Totalt rymmer materialet nästan 600 filmer av olika slag. Teckenpedagogerna har också ett projekt som syftar till att ta fram läromedel i ämnet matematik på gymnasienivå, samt ett samarbete med matteboken.se som går ut på att göra innehållet översatt till svenskt teckenspråk.

■ OFFICIELL URSÄKT TILL DÖVA I DANMARK

I mars rapporterade flertalet svenska medier att den danska regeringen ska ge en officiell ursäkt till bland annat blinda och döva, för de olika sorters övergrepp som så många utsatts för då de varit intagna på statens institutioner. När man bland annat utredde det som motsvarar special- och särskolan under perioden 1933-1980 kom man fram till att många har varit utsatta för våld och övergrepp. I skrivande stund planeras det att ursikten ska framföras av social- och bostadsminister Pernilla Rosenkrantz-Theil under en ceremoni den 11 september i Köpenhamn.

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och anpassad gymnasieskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga placeringsrådgivare:
✉ placeringsradgivare@mogard.se ☎ 010-471 67 00

mogard.se

mo GÅRD

Svensk döv kock i rutan

Den 14:e juli lanserades det brittiska tv-programmet "Five Star Kitchen: Britain's Next Great Chef" på svenska Netflix. Tretton kockar tävlar om att få driva den exklusiva restaurangen i det femstjärniga Langham-hotellet i London. Döva Igor Sapega är ett av de tävlande. Dövas Tidning har kontaktat Igor för tre snabba frågor.

Berätta mer om dig själv!

– Jag heter Igor och jag jobbar just nu som kock på Sveriges ambassad i London. Jag får även andra uppdrag som innebär att jag ofta är på resande fot och får laga mat till alla möjliga människor. Jag säljer även egna kockknivar, någonting som jag byggde upp under corona-pandemin då England stängdes ned.

Det jag älskar med mat är konsten i att presentera naturen genom min uppläggning av mat. Moder natur har gett oss många fina saker och det finns så mycket som vi kan göra med den gåvan!

Hur har karriären sett ut för dig?

– Som liten har jag alltid varit intresserad av mat. Jag ville alltid hjälpa till och smaka på allt som lagades. Min mamma såg på mig och sa att jag absolut skulle bli kock. Men omgivningen har inte varit lika uppmuntrande mot mig. Det är många som nedvärderat mig och avrått mig till att följa min dröm om att bli kock med argumentet om att jag var döv och ansågs därför inte klara av den branschen. Mitt första jobb var på en liten pub i Varberg där jag stekte burgare och friterade potatis. Jag tog alla kockjobb som fanns och jag slet så mycket att jag knappt fick mer än ett dygns sömn på en hel vecka. Det som motiverat mig är att jag en vacker dag kommer att motbevisa dem allihopa som inte trott på mig.

Vad är din nästa dröm?

– Jag har inga drömmar, men jag har mål. Under tv-programmets gång var mitt

mål aldrig att vinna tävlingen, utan att vinna juryns hjärtan. Det vill jag fortsätta med genom att fokusera på samarbetet med mina klienter. Ett annat mål som jag också har är att jag vill fokusera mer på döva framtida kockar och få dem att växa. Kan jag, så kan de också!

Text: Jonna Delvert
Foto: Laura Exarencio

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

DÖVSTUDIER

STEG 1
24-26 JANUARI

STEG 2
13-15 MARS

STEG 3
22-24 MAJ

DÖVSTUDIER FÖR SENIOR

STEG 1-2
11-15 MARS

STEG 3
22-24 MAJ

<http://vastanviksfhs.se>

Foto: ur Maria Hermansons privata arkiv.

Yngst bland de tävlande: Jag tar ett andetag och ser glad ut

— Jag började träna för De dövas världsspel redan för ett år sedan, säger spelens yngsta deltagare, 13-åriga Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

— Jag har börjat träna för ett år sedan, säger Eva Norberg från Örebro, som skall kämpa med simmetilen på 400 m fritt, 100 m rygg och lagkamp. Jag är inte det minsta nervös.

Foto: ur Eva Norbergs privata arkiv.

50 år sedan världsspelen i Malmö

År 1973 hölls de tolfte världsspelen för döva i Malmö. Det var andra gången (tredje om man räknar in vinterspelen 1967) Sverige fick äran att anordna spelen. Dövas Tidning talar med några av de som var med under de här julidagarna på Malmö stadion.

EVA NORBERG, SIMNING

Den unga Eva fick uppmärksamhet i tidningar eftersom hon enbart var tretton år under spelen. Hennes föräldrar var döva och Eva tror att det bidrog till att de lät henne åka.

— Hade jag gjort något dumt hade de ju fått veta det direkt! De kom ner till Malmö senare men då hade jag simmat färdigt. Gemenskapen i truppen var bra och jag kände mig trygg. Jag har bara roliga minnen, berättar hon.

Det största intrycket hon fått med sig därifrån är insikten om att teckenspråken över världen är så olika.

— Jag minns hur jag häpnade. Där lärde jag mig lite AUSLAN och ASL, och de alfabeterna kan jag fortfarande. Japanerna reagerade på att vi tjejer hade ringar i öronen. Det tyckte jag var konstigt. Vi bodde på militärförläggningen L24. Kvinnor i en egen barack. De slevade upp jättelika portioner i kanten och jag fick prata med folk för att be dem minska på maten. Jag var så liten och orkade inte äta upp vad de ansåg var lagom.

Till öppningsceremonin skulle svenskarna som var

Eva Norberg
Foto: PrivatAnette Örlegård
Foto: Privat

klädda i gult och blått, fina kläder från varuhuset NK, på militärens inrådan marschera så att de ovanifrån såg ut som en svensk flagga. Eva tyckte att de andra länderna verkade ha det roligare än svenskarna som gick så strikt. Under världsspelen i Köpenhamn 1997 var Eva med som biträdande överledare och där träffade hon två australiensare från 1973. De hade också blivit överledare.

ANETTE "AÖ" ÖRLEGÅRD, NYFIKET BARN

AÖ, som Anette kallas av alla sina vänner och bekanta, var sex och ett halvt år då spelen begav sig. Hon och hennes döva tvillingsyster var egentligen på kollo som många andra vars föräldrar var volontärer under spelen, men ibland följde de med sina föräldrar.

— Jag följde med pappa Ebbe till Sturups flygplats där han skulle hämta det iranska laget. Jag tror att de var brottare. De hade mössor och täckjackor och jag frågade varför de hade så mycket kläder mitt i sommaren. De trodde att det skulle vara mycket kallare här uppe i Sverige.

AÖ och hennes syster Ali (Anneli Örlegård) stal hela föreställningen under en match eftersom de var döva och blonda enäggstvillingar. Det tyckte alla var så exotiskt och spännande. De följde också med sin mamma Anita till Ljungheda (ett sommarhem tillhörande döva som tidigare fanns i Höllviken) där hon lagade maten.

— Jag kommer inte ihåg vilket eller vilka länder som bodde där. Jag minns också den stora banderollen som hängde över Stortorget i Malmö. Det stod "De dövas världsspel" på den. Det finns på film. Tänk ändå, så stort var det!

Foto: ur Maria Hermansons privata arkiv.

MARIA HERMANSON, FRIIDROTT OCH VOLLEYBOLL

I väntan på ett plan berättar Maria via videolänk om sin upplevelse av att få möta den globala döv världen för första gången.

– Jag hade inte gått på dövskola, och ganska nyligen börjat träna med döva när jag blev tillfrågad av PAM (Per-Anders Malmström) om att delta i volleyboll-laget samt friidrott i världsspelen. Jag tvekade men hakade på och anmälde mig till en ABF-kurs i teckenspråk. Det var ett sådant där svenskpåverkat teckenspråk de lärde ut. Så jag kunde inget vidare teckenspråk när jag kom till Malmö. Det blev en sådan chock att möta alla olika teckenspråk och se alla döva från hela världen. En sådan chock!

Maria ruskar sig skrattande åt minnet, och berättar vidare att hon tydde sig till basketkillarna som hon kände hemifrån Stockholm. Deltagarna sov i våningssängar av metall i sovsalar om 10-15 personer på en militärförläggning.

– Vi hade kläder i metallskåp. Det var mycket bus och roligheter. Det var en enormt positiv upplevelse för mig. Jag blev idrottslärare sedan, därav mitt persontecken, och har alltid tyckt att skolmästerskap och sport är extra viktigt för döva. Sport har för mig en social funktion. Sporten och världsspelen 1973 kan verkligen sägas vara min ingång till döv världen.

Vart Maria är på väg då hon berättar detta? Till WFD:s generalförsamling och världskongress för döva i Jeju, där hon deltar som representant för SDR.

Maria Hermanson
Foto: Privat

Sven-Erik Malmström
Foto: Privat

SVEN-ERIK "SVENNE" MALMSTRÖM, BASKETSPELARE

Svenne som idag för oss är känd som psykolog var år 1973 en tjugoförårig basketspelare som några år innan kommit till Alvik.

– Jag var en oralismskadad norrlänning och sporten blev som för många andra hörselskadade en ingång till döv världen. Många i laget blev tillsammans med döva kvinnor och några gifte sig också.

Svenne vill minnas att det i Malmö blev en och annan kärlekshistoria, och att det bland de tävlande fanns en del vars dövhet kanske inte var helt äkta. Inte bland svenskarna, men på andra håll. Det var stora idrottare som var hörselskadade men inte kunde teckna. Senare blev ju det mer kontrollerat. Svenne tyckte att det var väldigt givande att möta andra nationer även om de dessvärre inte umgicks så mycket vid sidan om tävlingarna.

– Jag minns hur vi bytte kläder med varandra. De från östländerna ville gärna ha våra skor och kläder, och vi bytte dem mot rysk kaviar och sprit. Till och med våra svettiga tubsockor hade bytesvärde!

Text: Jenny Schöldt Olsén

FAKTA

Deaflympics som fram till 2001 kallades Världsspelen eller Döv-OS hölls för första gången i Paris 1924. Sverige var för första gången representerat i Nürnberg 1931. För att kvalificera sig måste man förutom att vara skicklig idrottsman även ha en hörsel som understiger 55 db.

Ellica Lindstjerna

Ellica återbrukar och återställer

alla nummer under 2023 kommer DT att göra ett hemma hos-reportage. Hur bor egentligen döv-Sverige? Följ med genom husbyggen, olika familjekonstellationer och spännande livsöden. Inför hösten gör vi ett besök hos Ellica Lindstjerna i inte bara ett utan två hus i Västra Götaland.

Den som var med på 90-talet minns möjligen Ellica från tv-program som Teckenlådan. Hon medverkade också i filmer som Sommarliv och Vildmarksliv som karaktären Ella-Karin som alltid bar runt på en hund, eller var det kanske egentligen en golvmodell?

Förutom med sina två katter bor Ellica tillsammans med sambon Johannes och en 18-årig son. Den äldsta dottern har nyligen flyttat till Stockholm. Ett av Johannes två barn bor också i huset under pappaveckorna, den äldsta sonen har

flyttat hemifrån till egen lägenhet. Till skillnad från de flesta andra har Ellica och hennes sambo två permanentbostäder. Ett hus i Edsäter utanför Trollhättan och ett relativt nyköpt torp i den lilla orten Hjärtum som tillhör Lilla Edets kommun. Båda husen har genomgått och fortsätter att genomgå renoveringar som till stor del går i stil med husens byggnadsår.

– Torpet köpte vi dels för att vi brinner för renovering och dels för att gården har stora utvecklingsmöjligheter i framtiden. Vi har lite spännande drömmar på gång.

Ellica är född i Göteborg och växte upp i västgötska Jonslund som ligger utanför Nossebro. Precis som många andra fick hon pendla med taxi mellan Vänerskolan och hemmet, innan hon flyttade till Örebro och gick i högstadiet och gymnasiet där. Huset i Edsäter, som är byggt 1923 och ligger på landet, köpte hon 2018. Tidigare hade hon bott i lägenhet men hon saknade en trädgård och närheten till skogen. Huset var då renoverat i 90-talsstil.

– Jag kände att huset hade tappat sin själ och sin charm. Så jag kavlade upp ärmarna, och började måla och tapetsera. I samma

Huset i Edsäter.

Torpet i Hjärtum.

Torpets kök med tänd braskamin.

veva träffade jag Johannes, som visade sig vara händig. Han ville gärna hjälpa till och hade kreativa idéer. Vi utgjorde ett perfekt team. Han sköter snickeriet, och jag sköter målning, tapetsering och inredning.

Mycket i huset var redan i fint och renoverat skick, men för modernt. Mycket har handlat om att återställa husets ursprungliga karaktär med återbrukat material så mycket som möjligt, exempelvis gamla radiatorer, gamla spegeldörrar i trä och byte av dörr- och golvlistor.

– Vi har bytt ut de moderna fönstren till tidsenliga fönster med spröjs, berättar Ellica. Och vi rev panelerna på utsidan, för det var tre olika paneltyper på varje fasadsida vilket bara såg konstigt ut. Nu har huset samma profilerade locklärkpanel på alla sidor. Fasadarbetet tog totalt två år. Inredningsmässigt går detta hus i sekelskifte och jugend med antika möbler. Det är min favoritstil.

Ellica kände att hon ville få mer information om huset innan de började renovera. Hon försökte bland annat hitta äldre bilder, kontaktade sin lokala byggnadsnämnd och letade efter tidigare ägare, och fick till slut tag i en anhörig till en kvinna som bott där under sina uppväxtår.

– Jag frågade om jag kunde få bilder på hur huset såg ut från början, så att jag skulle kunna få insidan och utsidan att likna det någorlunda. Men kontakten rann ut i sanden och det var svårt att få tag i mer information, det enda jag hittade var en flygbild från 70-talet. Som tur är har jag fått lite ledtrådar

genom saker jag funnit på vinden i uthuset, till exempel gamla dörrar och fönsterfoder som jag sedan återskapat fler exemplar av genom att specialbeställa hos ett hyvleri.

Återbruk, second hand och miljövänliga tillvägagångssätt står i fokus för Ellica.

– Ofta letar jag på byggnadsvårdsbutiker, Marketplace, Blocket eller loppisar för att hitta det byggnadsmaterial som jag vill ha. När det gäller mindre saker som till exempel textilier och möbler så kikar jag på loppisar, i second hand-butiker eller nätauktioner.

– Jag målar gärna i linoljefärg istället för med konventionell målarfärg. Det är en mera hållbar färg som får träet att andas och må bra. Linoljefärg har man använt i väldigt många år innan den så kallade plastfärgen dök upp på 40-50 talet tror jag. Det verkar som om linoljefärgen börjar komma tillbaka då fler och fler har upptäckt fördelarna med denna färg. Jätteviktigt att tänka på är att linoljefärg kan självantända och man behöver ha kunskaper innan man hanterar linoljefärg.

Intresset för inredning är så pass stort för henne att hon till och med valt att fördjupa sina kunskaper inom inredning och byggnadsvård.

– Jag gick en kurs i inredning i Stockholm för ett antal år sedan. Jag har dessutom gått kortare kurser i isolering, färgsättning och fönsterrenovering av gamla hus med inriktning på byggnadsvård.

Torpet kallas för Hjalmar's hus med anledning av dess historia och bjöd i början på utmaningar.

– Taket var så lågt, bara 180 cm. Vi slog nästan i huvudet så vi fick höja kökstaket med 50 cm. Det stod att huset var byggt 1909. Det blev då lagstadgat att varje fastighet måste ha en slags förteckning där byggnadsåret står med, så väldigt många fastigheter har 1909 som byggnadsår fast de kanske är äldre då ägarna kanske inte visste det egentliga byggnadsåret. Vi rev ut allt så bara stommen fanns kvar, och renoveringarna pågår ännu. Det var så mycket som var otryggt i huset, elen var inte helt hundra och isoleringen bestod till viss del av frigolit. Det var bäst att starta från scratch, och när vi rev ur allt hittade vi spår från husets byggnadsår.

– Vi tror att det är byggt på 1850-talet någon gång. Så nu går renoveringarna i den stilen.

Jag frågar Ellica om hon har något tips till den som också vill handla second hand till hemmet.

– De loppisar som ligger på landet är ofta billigare än de som ligger i stan. När det gäller textilier är det alltid bra att kolla om det finns väggglöss. Det ser ut som svarta prickar, det kan vara lusbjäs. Köp i så fall inte! Själv tvättar jag loppade textilier i maskin i 60 grader i minst en timme. Man kan också lägga det i frysen i minst tre dagar om man inte vill tvätta.

Den som vill följa Ellicas renoveringar i och på de två husen kan skicka en följarförfrågan till @willaedswagen och @hjalmar's_hus på Instagram.

Text: Olivia Renner Balkstam. Foto: Privat

Hallen i huset, som går i brunt och grönt.

Antika textilier i arbetshörnan i huset.

Husets matsal.

Personerna på bilden har ingen koppling till artikeln.
Foto: Shutterstock

Johanna Fridsäll, Kitty Elovsson, Åsa Helmersson, Carolina Wiktorsson och Melihat Dogan. Foto: Maria Stockhaus.

Reading to Learn på Manillaskolan

På Manillaskolan har vi anpassat den australiska pedagogiken Reading to Learn så att den nu även kan användas i teckenspråkiga klassrum med döva och hörselskadade elever. Under två år har Johanna Fridsäll, Melihat Dogan, Carolina Wiktorsson och jag, Åsa Helmersson, deltagit i ett projekt där vi delat med oss av våra planeringar och öppnat dörren till våra klassrum för att bli filmade. Arbetet redovisades i en tvådagarskonferens i slutet av april tidigare i år.

- Det bästa med Reading to Learn är att alla elever deltar aktivt. Det är sånt engagemang i klassrummet! säger Melihat Dogan, lärare på lågstadiet.

När Melihat tog emot sin klass i tvåan såg hon stora utmaningar med spridningen i gruppen. Eleverna hade kommit så olika långt i sin utveckling i svenska. Men sedan Melihat lärt sig pedagogiken Reading to Learn ser hon möjligheterna istället för svårigheterna.

Reading to Learn är en läs- och skriv-utvecklande pedagogik som inte bara

utvecklar läsning och skrivning utan även kunskap om innehållet i texten. Precis som det de engelska orden säger så handlar det om att läsa för att lära. Eleverna lär sig ett intressant innehåll samtidigt som de utvecklar sin förmåga att läsa och skriva.

I Manillaskolans teckenspråkiga klassrum utvecklas också teckenspråket. Vi arbetar parallellt och jämförande med svenskt teckenspråk och svenska. Med hjälp av pedagogiken Reading to Learn blir kopplingen mellan den svenska texten (eller text på annat språk) och teckenspråket tydligare. Dessutom utvecklar eleverna förmågan att kunna prata om och jämföra olika språk.

Klassisk dövundervisning? En del lärare kanske hävdar att de alltid i undervisningen jämfört svenska och teckenspråk. Ja, sedan teckenspråket blev undervisningsspråk i dövskolorna har den kontrastiva undervisningen använts och utvecklats. Det som dock skiljer Reading to Learn från detta är att med hjälp av Reading to Learns strategiska och välplanerade fokus-frågor till eleverna så byggs en bro mellan lärarens teckenspråk och den svenska texten.

Tidigare kunde jag ställa kontrollfrågor till eleverna som t.ex. "vad betyder det här uttrycket – att ha fjärilar i magen?". Det

försöker jag alltid att undvika sedan jag lärt mig Reading to Learn. För vem kan svara på en sådan fråga? Jo, bara de elever som redan vet svaret. För de andra blir det en bekräftelse på att de inte kan. De blir passiva. Eleverna tittar på mig och min översättning till teckenspråk för att få svar och får inget stöd i att verkligen ta sig an texten.

En reading to learn-lärare ställer aldrig kontrollerande frågor. Istället vägleder läraren eleverna in i texten. Läraren öppnar upp texten genom att förbereda eleverna. "I texten får vi nu veta att pojken var väldigt nervös." Därefter ges en uppgift. "Vem kan se de tre ord som talar om det?"

På så sätt får alla eleverna en chans att hitta orden. Någon kanske vet säkert, en annan kanske bara gissar. "... fjärilar i magen ...", svarar eleven och får lov att känna sig stolt och därmed stärka sin självkänsla som läsare. Efter att eleven gett sitt svar kan läraren fortsätta att utveckla genom att förklara liknelsen. "Ja, tänk vad det skulle pirra i magen om vi hade fjärilar som flög omkring där. Det är säkert samma känsla av pirr i magen som pojken känner."

Det är exakt så en reading-to-learn lärare arbetar. Genom att följa pedagogikens tydliga interaktionsmönster; förbereda – ge en uppgift – utveckla, så kan alla elever vara med. Som lärare väljer man hur

mycket förberedelse en elev, eller en grupp, behöver liksom hur mycket man sedan behöver utveckla svaret.

Väl förberedd undervisning. Reading to Learn är väl förberedd undervisning. Manillaskolans lärare planerar noggrant förberedelse för läsning med fokus-frågor för att öppna upp texten som annars kan upplevas platt och abstrakt. Väl förberedda lektioner med god förberedelse för läsningen leder till mindre åtgärdande efterarbete.

Carolina Wiktorsson som undervisar i SO använder också Reading to Learn även om SO kanske inte är ett ämne man direkt tänker på som ett läsutvecklande ämne. Men alla lärare har ansvar för elevernas språkutveckling. En text i geografi har sin speciella struktur och sina specifika begrepp, medan en text i kemi eller i hemkunskap är uppbyggd på ett annat sätt.

- När det i läroboken finns en text med många för eleverna svåra begrepp så passar det extra bra att använda Reading to Learn, menar Carolina.

- I texten vi jobbat med nu förklaras hur jordens plattor rör sig; de kolliderar, de glider isär och de glider längs med varandra men åt varsitt håll. Jättelätt på teckenspråk, tycker eleverna, men betydligt svårare på svenska.

Carolina förbereder noggrant sina fokus-frågor så att hon med hjälp av dem kan engagera alla elever i gruppen. Tillsammans på den digitala skrivtavlan och enskilt på sina egna papper markerar eleverna textens specifika uttryck som nyckel-information. Därefter skriver de upp nyckelinformationen i en lista som klassen sedan använder för att konstruera en gemensam text med samma innehåll.

- Då får eleverna direkt användning för de nya begreppen och de hjälper varandra, med ledning och stöd av mig, att skriva en väl strukturerad text

I Carolinas grupp finns både elever med teckenspråk som förstaspråk och elever med svenska. Tack vare samtalet om de svenska texterna på teckenspråk så utvecklar eleverna båda språken. Att Carolina är viktig i det här arbetet råder det ingen tvekan om. Hon har inte bara teckenspråk som förstaspråk utan är även utbildad lärare i geografi och vet exakt hur hon ska vägleda eleverna, förklara och inte minst hur texten ska översättas till teckenspråk.

Med rätt stöttning lyckas våra elever.

Med Reading to Learn har alla elever möjlighet att lyckas. Texterna lärarna väljer att arbeta med är medvetet svåra, men med olika typer av stöttning lyckas alla.

För att texten gruppen arbetar med ska ligga inom elevens närmaste (proximala) utvecklingszon, det vill säga vara lagom svår och erbjuda rimliga utmaningar för alla, sker undervisning i mindre grupper vid vissa moment inom Reading to Learn.

Vi inleder ofta arbetsområdet, eller texten vi ska jobba med, med en liten film eller en power point-presentation. Då är alla elever med. Därefter kan vi dela klassen i två grupper så att utmaningen blir hög för alla elever. Grupperna kan arbeta med lite olika texter eller med samma text fast på olika sätt.

I engelska klass 10 lät jag eleverna jobba med ganska svåra argumenterande texter. Vi tittade på hur en argumenterande text är uppbyggd, samlade fraser på engelska som är lämpliga att använda i argumentation. Efter att ha läst texter skrev eleverna en gemensam text, med stöd av varandra och av mig och så avslutningsvis fick de själva argumentera för eller emot något i en egen text på engelska.

Genom att lärarna stöttar och vägleder eleverna i lärandeprocessen kommer eleverna framåt och kan utföra sådant de inte hade klarat på egen hand. I denna process rör jag mig som lärare från – jag gör och du tittar – till vi gör det tillsammans till slutligen – du gör och jag tittar.

Variation i undervisningen. Texters alla delar berörs av Reading to Learn. När läraren visar på skillnader i olika genrer blir eleverna medvetna om att texter ser olika ut beroende på syfte och mottagare. Och genom att dessutom ur texter plocka nyckelord och fraser stöttas eleverna i både förståelsen av innehållet och i det egna skrivandet.

Johanna Fridsäll använder Reading to Learn även på lektionerna i matematik.

- Uppgifter med mycket text kan vara svåra för alla, men kanske särskilt för de elever som har svenska som andraspråk.

Med hjälp av Reading to Learn kan jag vägleda eleverna att hitta viktig nyckelinformation i texten, information som de behöver för att kunna lösa uppgiften. Med Reading to Learn arbetar vi med språk på ett varierat och lustfyllt sätt. Vi läser tillsammans, analyserar

texter, samtalar, skriver tillsammans, tittar närmare på enskilda stycken och meningar, klipper isär och skapar nytt.

Ingen quick-fix. Att jobba med Reading to Learn är ingen quick-fix. Manillaskolan började sin resa 2015 då dåvarande rektor Ann-Sofie Montelius inledde ett samarbete med Ann-Christin Lövestedt och Claire Acevedo från Reading for Life. Alla skolans lärare fick en gedigen utbildning som sedan har följts upp allteftersom nya lärare har anställts. Som förstelärare på skolan har jag haft ett utökat uppdrag i kompetensutvecklingen. Vi har haft workshops, fördjupningskurser och diskuterat varandras planeringar och lektioner. Det kan vara svårt att ändra sitt sätt att undervisa. Skolan, inte bara i Sverige, har en sådan bestämd tradition av att kontrollera elevernas kunskaper. Jag tror att många lärare känner igen sig i samtalsmönstret att ställa kontrollfrågor. Jag har gjort det tusen gånger. Det tar tid att ändra sig.

En annan utmaning kan vara att definiera vilken typ av text vi jobbar med. För att jag ska kunna visa på textens speciella struktur så att eleverna lär sig att känna igen den och sedan själv använda den i sitt eget skrivande, så måste jag ju själv veta vad det är. Är det en narrativ berättelse eller en anekdot, en argumentation eller en diskussion, en beskrivande rapport eller en klassificerande rapport? Det tar ett tag att lära sig se skillnaden.

Under läsåret 2023-2024 kommer Manillaskolan, under nuvarande rektor Torun Perssons ledning, att fortsätta kompetensutvecklingen inom Reading to Learn. Då kommer vi naturligtvis att använda det material som utarbetades i projektet som redovisades i april tidigare i år. Kompetensutvecklingsmaterialet Läs- och skrivundervisning i teckenspråkiga klassrum med den australiska pedagogiken Reading to Learn finns på Reading for Life's hemsida **www.reading4life.org**.

- Jag önskar att jag hade fått undervisning enligt Reading to Learn när jag gick i skolan, säger Kitty Elovsson som själv varit elev på Manillaskolan och som nu haft en viktig roll i samarbetet mellan Manillaskolan och organisationen Reading for Life de senaste två åren.

Åsa Helmersson, förstelärare på Manillaskolan

Händelserik världskongress

WFD genomförde sin världskongress och generalförsamling i Jeju, Sydkorea den 11 till 15 juli. Joakim Hagelin Adeby och Maria Hermanson representerade Sverige och de medverkade i det historiska ögonblicket när generalförsamlingen antog den globala dövflaggan. Beslutet om nästa världland för kongressen kommer att ses över.

Sveriges delegater Maria Hermanson & Joakim Hagelin Adeby.

Äntligen har vi en global dövflagga!

World Federation of the Deaf, WFD och deras kongress sker vart fjärde år. Kongressen samlar döva från hela världen. Vägen till beslutet om en dövflagga har varit lång men det första initiativet togs faktiskt av en av våra medlemmar i Stockholm. En motion till SDR:s kongress år 2009 resulterade i att förbundet drivit frågan på internationell nivå sedan generalförsamlingen i Durban, Sydafrika 2011. Under generalförsamlingen 2023 behandlades tre olika förslag på dövflagga och äntligen kunde vi enas samt ta beslut i frågan. Dövflaggan är ett ypperligt exempel på att en enskild medlems idé och förslag kan spridas och gå i uppfyllelse – inte enbart nationellt utan även internationellt!

En fråga som skapade kraftiga reaktioner och upprörda känslor under generalförsamlingen var beslutet om världland för nästa kongress som blev Förenade Arabemiraten. Läs gärna sidan 16 där Dövas Tidning reder ut vad som hände och vad diskussionerna handlade om. På plats i Sydkorea samlades flera delegater, inklusive de svenska, för att tillsammans begära en extra generalförsamling för att få en bättre och ordentlig genomförd process kring frågan om nästa världland. Anledningen till att

SDR:s delegater vill att frågan ska behandlas på nytt är att det fanns många oklarheter kring WFD:s förarbete och hur processen om nästa världland gått till. De länder som anmäler intresse till att vara världland ska uppfylla en rad olika kriterier om bland annat finansiering, arrangörskap, konferensanläggningar samt säkerhet och trygghet. SDR anser att alla ska ha rätt till delaktighet på lika villkor, detta gäller förstas också HBTQIA och kvinnor i arrangemang som ordnas av WFD. Alla ska kunna känna sig trygga och välkomna inom WFD. Diskussionerna fick inte tillräckligt med tid och våra delegater fick inte de garantier som behövdes för att vi skulle känna oss nöjda med generalförsamlingens beslut.

Enligt WFD:s stadgar krävs det att 10% av medlemsländerna, det vill säga 14 st, skickar in en begäran om en generalförsamling för att det ska genomföras. Det kravet är uppfyllt och WFD har den 1 september gett information om att en extra generalförsamling kommer att genomföras, efter att 19 länder begärt detta, den 21 oktober. Följ oss på sociala medier för senaste nytt i frågan. Läs mer om WFD:s kongress i Sydkorea på sid. 6-17.

SMIDIGT FÖRBUNDSMÖTE

Förbundsåret 2023 ägde rum den 16 till 18 juni på Västanviks folkhögskola. Förutom redovisning av verksamheten och ekonomin 2022 presenterades vad som hänt hittills under verksamhetsåret 2023. Därefter presenterades verksamhetsplan och budget för 2024. Information gavs om de aktuella intressepolitiska frågorna samt de representationer som förbundet har. Mötet genomfördes så pass smidigt att vi fick mer tid till gemensamma och värdefulla diskussioner.

NYA STYRELSELEDAMÖTER

I samband med förbundsåret skedde en extra kongress i hybridform, där ombud deltog både fysiskt på plats och på distans. Kongressen behandlade frågan om fyllnadsval av två ledamöter efter Magnus Ryttervik och Romel Belchers tidigare avgångar. Fyllnadsvalen genomfördes i enlighet med valberedningens förslag där Christina Eriksson från Göteborg och Laith Fathulla från Malmö blev invalda. Vi hälsar dem varmt välkomna till SDR och förbundsstyrelsen!

ALMEDALEN

SDR deltog på Almedalsveckan den 27 juni till 1 juli för påverkansarbete. De frågor vi fokuserade på under veckan var det svenska teckenspråkets ställning, döva flyktingar och nyanlända, dövkompetens, nationellt kunskapscenter för dövfrågor och public service. Utöver flera statsråd och riksdagsledamöter träffade vi också chefer och andra ledningsfunktioner från olika verksamheter. Det resulterade i givande samtal och löften om uppföljande möten i höst.

Jenny Nilsson, en av 20 utsedda ledamöter till Rådet för de mänskliga rättigheterna hos Institutet för mänskliga rättigheter.

Det är ett riktigt bra tillfälle att lyfta rätten till teckenspråk

”

På gång:

- **18-24/9** Internationella dövveckan
- **23/9** Internationella teckenspråksdagen
- **6-8/10** Projektkurs del 1 på Västanviks folkhögskola
- **27-29/10** Föreningsforum i Örebro
- **1/11** SDR medverkar på SPSM-dagarna
- **10-12/11** Styrelsen har sammanträde på Björkö
- **17-19/11** Projektkurs del 2 på Västanviks folkhögskola
- **21-22/11** Svensk Audiologisk konferens & utställning, Göteborg
- **23-25/11** Mänskliga Rättighetsdagarna i Helsingborg

■ NYTT FRÅN KANSLIET

SDR:s kansli och styrelse har haft en gemensam utbildningsresa till Alicante, Spanien. Utöver studiebesök på dövföreningen i Alicante för utbyte hade vi också fördjupande diskussioner om vårt intressepolitiska arbete och verksamhetsplanering. Redaktör Niclas Martinsson är nu tjänstledig på heltid. Vikarien Olivia Renner Balkstam har därför nu 100% tjänst, från tidigare 80%. Vår intressepolitiska handläggare Elias Tebibel jobbar också heltid.

■ TVÅ LÄGER I SOMRAS

Under Dövstudielägret blev det fördjupningar i ämnen som bland annat audism, dövkompetens och språkdeprivation. Nöjda deltagare åkte hem fyllda med empowerment. Familjelägret var uppdelat i två delar; CODA (Döva föräldrar till hörande barn) och DCODA (Döva föräldrar till döva barn) med en gemensam dag och föreläsning om barns språkutveckling. Utöver föreläsningar och workshops hade familjerna roliga aktiviteter tillsammans – uppskattat!

■ OMVÄRLDSANALYS

SDR har gjort en omvärldsanalys med fokus på målgruppen döva föräldrar med döva barn. Bakgrunden är att förbundet fått signaler att vi behöver göra mer för denna grupp. Analysen innefattar intervjuer med föräldrar och berör frågor om bland annat förskolan/grundskolan, närstående organisationer, regionens vårdförlopp, TUFF och Försäkringskassan. Analysen presenterades under familjelägret och kommer att vara ett underlag för det framtida arbetet.

Maria Hermanson tycker...

Med en höst tar vardagen vid, skolorna öppnar och de flesta jobbar igen. Har du kunnat tanka kraft, träffa vänner och göra roliga saker? Vi mår bra av att träffa andra i olika sammanhang. Här krävs levande mötesplatser med teckenspråksmiljö. Vad menar jag? Jo, att alla barn, ungdomar, vuxna och äldre har tillgång till teckenspråk och teckenspråkiga mötesplatser där svenskt teckenspråk flödar fritt. I Språklagen (2009:600) står det att det allmänna har ett särskilt ansvar och ska skydda samt främja teckenspråket. Har alla tillgång till naturliga teckenspråksmiljöer? Är det självklart med äldreomsorg på teckenspråk? Självklart

med fritidsgårdar på teckenspråk, som även är öppna sommartid? Självklart med levande teckenspråksmiljöer inom grundskolan? På förskolan? På gymnasiet? Svaret på dessa frågor är NEJ. Fullt teckenspråkiga miljöer är inte självklara och de fåtal som finns får vi inte ta för givet. Vi måste värna om dem och samtidigt skapa ännu flera. Är det självklart att samhället måste ta ansvar och skapa teckenspråkiga mötesplatser? Svaret är JA. För att nå dit krävs det att döva finns med i alla olika beslutande organ och nivåer. Ingenting om oss utan oss!

Text: Maria Hermanson, styrelseledamot

BESÖK OCH FLER FILMER PÅ GÅNG

Under sommaren har DigiDöv-verksamheterna haft en låg aktivitet. Men nu är vi i gång igen och kommer under hösten starta upp DigiDöv-verksamheter på nya platser.

Sedan i våras har vi haft ett video-inlägg på Facebook där vi söker fler DigiDöv-guider. Men vi behöver hitta nya vägar för att fånga upp fler guider. Vi kommer därför att ordna öppna möten där alla kan delta för att få veta mer om projektet och rollen som DigiDöv-guide. Mötena blir till en början på distans via zoom, men om det kommer in önskemål om att ha fysiska träffar kan vi även ordna det. Information om dessa möten kommer inom kort, så håll utkik! Är du nyfiken och vill hjälpa till som DigiDöv-guide? Då ska du inte tveka utan ta kontakt med oss. Du kan redan nu läsa om rollen som DigiDöv-guide på vår webbplats: <https://digidov.sdr.org/bli-guide>

Under hösten kommer vi i projektteamet besöka dövpensionärsföreningar för att skapa dialog och erbjuda viss hjälp. Syftet är att komma närmare målgrupperna och hitta nya lösningar.

Vi har startat produktionen av instruktionsfilmer och behöver fler intressenter som kan hjälpa till att producera dessa. Du som är intresserad får göra ett arbetsprov så att du efter godkännande kan få uppdrag av oss och få arvode för din viktiga insats. Detta gäller även dig som är DigiDöv-guide, då det kan vara en bra kombination. Är du intresserad? Ta kontakt med oss!

Magnus Nordström, projektledare för DigiDöv, på besök hos Göteborgs Dövas Pensionärsförening för att informera om projektet. På bilden syns även Per Eriksson.

FULLSPÄCKAD HÖST

Arvsfondsprojektet Syssna på mig är nu inne på år två av tre. Årsrapport och årsredovisningen för projektets första år är inlämnat till Arvsfonden. Projektet har tillsammans med övriga SDR-anställda och styrelse fått fortbildning genom workshoppar, föreläsningar och gruppdiskussioner samt övningar i Alicante. Hösten blir fullspäckad och inleds med utställning under Dövas Dag i Malmö. Vidare ska projektet besöka dövföreningarna i Uppsala, Dalarna, Örebro och Stockholm för att ha workshop "Stärka din psykiska hälsa". Arbetet med vår webbsida ska också påbörjas med insamling av material, bland annat inspelningar av våra berättare och andra fakta om psykisk hälsa. Webbsidan ska innehålla information, råd och tips om psykisk hälsa på teckenspråk.

Handla i SDR:s webbshop

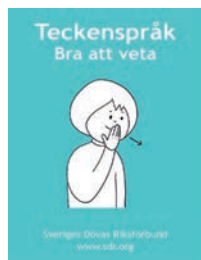

Teckenspråk till vardags

Ett ficklexikon på 430 tecken på svenskt teckenspråk
430 illustrerade tecken från det svenska teckenspråket.

Bokens storlek: 10,5x15 cm
Antal sidor: 114

139:-

Teckenspråk - Bra att veta

Folder med utvalda tecken som illustreras.
2 sidor med 4 sidor på varje sida.
Folderns storlek: 7,4x10,5 cm

39:-

10-p

59:-

20-p

119:-

50-p

Nyhet! Nya vykort!

Vykort med svenska handalfabetet i olika hudfärger. Handalfabetet används för att bokstavera namn, främmande ord och ord som inte har något tecken.

Vykortets storlek: 10,5x14,8 cm

39:-

10-p

59:-

20-p

119:-

50-p

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Hoppas ni alla haft en härlig och skön sommar, trots regn och rusk. Vi i SDP är mycket stolta över att seniorlägret har genomförts. Själv kom jag på besök en dag på Västankvik och jag såg att pensionärerna verkligen hade det trevligt. Alla var så glada och positiva, vilket glädde mig mycket. Vill rikta ett stort TACK till Cathrine B som skötte sig galant.

Marianne Wallentin, ordförande

Seniorläger för äldre döva på Västankviks folkhögskola

Ensamhet bland äldre har uppmärksamats mycket under det senaste året. Trots att det varit ett problem länge så förstärktes det under pandemin när många tappade mycket av sina sociala kontakter. För vissa har de varit svåra att få tillbaka. Många döva äldre känner sig också obekväma över eller har inte möjlighet att besöka dövföreningar av olika orsaker.

Ensamheten blir svår för de äldre döva som inte kan kommunicera lika lätt i en hörande omvärld och därmed inte ens får den vardagliga sociala kontakten med till exempel grannar i trappuppgången eller någon de träffar i matbutiken.

Utifrån det föddes idén om att anordna ett seniorläger för döva pensionärer. Jag blev tillfrågad av styrelsen om jag ville vara lägeransvarig. Ganska snabbt tackade jag ja. Förarbetet inleddes, till exempel med planering av vilka utflykter som var lämpliga för seniorer, bokningar och tolkbeställningar. Det kom 16 deltagare och en ledsagare. Från början skulle det vara 20 deltagare men tre lämnade återbud på grund av hälsoskäl.

Jag hade ordnat utflykterna så att det fanns teckenspråkstolk och jag hade förvarnat de ställen där vi ått att vi kommer med en stor grupp döva så att allt var fixat med tanke på dem. Servicen var väldigt fin. Utflykterna var roliga och lärorika i sig men syftet var också att deltagarna skulle få gemensamma erfarenheter. Det märktes för inom gruppen hade de nu mycket att prata om exempelvis vid de gemensamma måltiderna.

Besök på dövtutställningen med saker och foton från dövas skolgång genom tiderna. Många kände igen sig och mindes gamla tider. Vi besökte också Dalahänder och fick mycket fin information

om vad de gör där. Dalarnas dövförening och pensionärssektionen bjöd oss på fika på dövtorget och berättade om sin verksamhet.

Utflykt till Nussnäs där vi fick se tillverkningen av dalahästar. Vidare besökte vi Zornmuseet och guidades runt. Efteråt hade seniorerna diskussion om paret Zorn och deras generositet mot tjänstefolket.

En dag delade vi in barnen, som hade ett läger på Västankviks folkhögskola samtidigt som oss, och de äldre i sju grupper. Seniorerna berättade om sin skoltid, vilken ofta var svår då man inte fick använda teckenspråk och äga var vanligt förekommande för den som inte följde reglerna. Barnen lyssnade intresserat och berättade om hur de har det i skolan. Seniorerna var glada över att de får använda svenskt teckenspråk i skolan idag. Ett bra utbyte mellan generationerna i ett sammanhang där alla har ett gemensamt språk – svenskt teckenspråk.

Räkkryssning på Siljan, besök vid Leksands knäckebrödsfabrik och till Falu gruva avverkades också. På kvällarna samlades alla i samkvämsrummet i Sibbegården. Intressanta diskussioner fördes och roliga historier berättades. Spel visade sig vara populärt på kvällarna och kortlekar och fiaspel köptes in under veckan.

Många av de äldre var också lite osäkra på hur de skulle använda till exempel sociala medier och här kunde de få lite hjälp av mig att komma igång för att också få mer bestående kontakter även efter lägret.

När hemresedagen kom var det vemodigt för oss alla.

Cathrine Björkstrand, lägeransvarig
På uppdrag av Sveriges Dövas Pensionärsförbund

**SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND**

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

Ledamot: Ove Wallster
ove@sdpf.se

sdpf.se

Vikten av utbildning och sårbarheten vid kris

Hanna och Julia under WFDY:s generalförsamling.

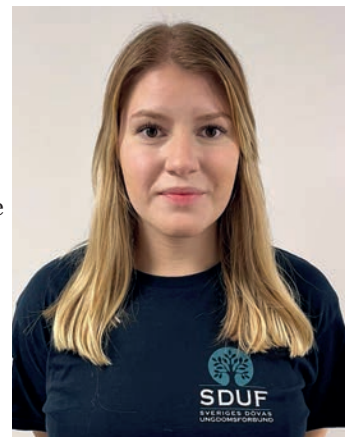
Under sommaren fick jag möjlighet att resa till Sydkorea i nästan tre veckor. Jag deltog i ett läger för unga mellan 18 och 30 år och tog även del av min första kongress. Upplevelsen var fantastisk eftersom jag träffade människor från hela världen, särskilt unga döva individer. Jag blev överraskad över att många av de jag träffade var involverade i universitetsstudier. En kille från Malaysia, som tidigare studerat ekonomi, arbetade nu inom banksektorn. En ung kvinna från USA ägnade sig åt veterinärstudier. Jag träffade även en person som har arbetat med våld i nära relationer i USA, och en ung man från Indonesien med en liknande bakgrund i sociologi som jag själv. Det gav mig en övertygelse om att framtiden ser hoppfull ut, då många unga döva individer visade en vilja att utvecklas och bidra till samhället.

På kongressen var huvudtemat kriser, och jag deltog i de föreläsningar som fokuserade på ämnet. Flera talare betonade vikten av teckenspråkstolkning vid nyhetsrapportering om olika kriser. Det blev tydligt att döva individer påverkas av bristande information både före och efter en kris. Över hela världen råder det brist på information om krisberedskap på teckenspråk. I många länder finns det begränsad tillgång till teckenspråkstolkare eller inga teckenspråkstolkare alls, vilket är en utmaning. Det försvårar för döva att få hjälp efter kris och kan även medföra många trauman för döva individer. En av de föreläsningar som hölls framhöll den pågående bristen på tillräcklig information och forskning kring den faktiska omfattningen av döva personer som drabbas i samband med olika kriser, särskilt i en geografisk

kontext som Asien där jordbävningar är relativt vanliga. Bristande förståelse för hur döva individer påverkas och vilka specifika aspekter som formar deras situation under krigsförhållanden. Trots att de ofta drabbas av dessa naturkatastrofer har det ännu inte etablerats statistisk data som belyser omfattningen av skador och förluster av liv som drabbar döva personer i dessa sammanhang. I en av föreläsningarna berättades det om ett pågående projekt vid namn MADS som undersöker möjligheten att etablera en masterutbildning inom dövstudier. Projektet påbörjades som en reaktion på bristen på samarbete inom den akademiska världen mellan universitet i Europa och Storbritannien. Om du vill veta mer kan du besöka följande webbsida www.internationalhu.com/research/projects/mads

Sydkorea som land visade sig vara vackert med slående natur även om det var fuktigt och molnigt under min vistelse. Min sommar i Sydkorea skapade inte bara bra minnen, utan gav mig också bränsle och nya perspektiv. Erfarenheten kommer att stanna hos mig som en påminnelse om att fortsätta engagera mig inom dövrörelsen.

Julia Grahn, ordförande SDUF

**SVERIGES DÖVAS
UNGDOMSFÖRBUND**
Risseleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg
kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Julia Grahn
julia.grahn@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl
Twitter: @sduf1966
Facebook: sduf
Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647
Swish: 123 218 1477

sduf.se

På gång:

- **9-10/9 Lägergruppsmöte i Stockholm**
- **19/9 Regional hearing**
- **14/9 SDR Styrelsemöte i Malmö**
- **15-17/9 Dövas dag i Malmö**
- **29/9-1/10 Nordiskt ungdomsseminarium i Stockholm**
- **2-3/10 Dövas nordiska ungdomsråd i Stockholm**

Mindie och Catja representerade Sverige i Portugal.

■ EUDY GA I PORTUGAL

Den 17-20 augusti var det dags för EUDY General Assembly i Almada, Portugal. Catja och Mindie från SDUF:s styrelse representerade Sverige i församlingen. Första dagen var det föreläsningar och workshops av både Timothy Rowies och EUDY:s styrelse. Andra dagen började med en extra generalförsamling. Generalförsamlingen påbörjades samma dag, och det röstades igenom motioner. Tredje dagen innebar val av olika länder till olika läger. EUDY GA var fylld av massor med olika värdefulla kunskapsutbyten och nätverkning som alla 22 länder kan dra nytta av i deras ungdomsförbund. Nästa EUDY GA kommer att anordnas i Norge. Vi ses nästa år i Norge! Vill du veta mer? Följ våra sociala medier!

■ BARNLÄGER I LEKSAND

Barnlägrets tema detta år var Disney! Alla deltagarna kunde ta med sig klädsel för att matcha temat och det var väldigt roligt att se vad de tog med sig! Under veckan fick vi "tyvärr" sällskap av regnet hela tiden, men trots det så lyckades vi ändå genomföra massor av roliga aktiviteter och deltagarnas glädje sänktes ALDRIG!

De bästa och största höjdpunkterna bland aktiviteterna var bland annat ett färgpulver-krig där ledarna och deltagarna tävlade mot varandra, skeppsbrott inne i hallen och Leksands sommarland!

Sammanfattat kan man säga att vi definitivt har haft ett läger som vi sent kommer att glömma! Tack till alla som deltog och till ledarna för ett fantastiskt samarbete!

Mycket spännande händer på BOUJT under hösten!

Vi har fått extra statsbidrag som gör det möjligt för oss att genomföra flera aktiviteter, bland annat ska vi utveckla våra sociala medier med hjälp av Florian Timovan för att nå ut till ännu fler. Vi finns på Instagram och Facebook. Missa inte att följa oss!

Första helgen i september hade vi bemötande- och fortutbildning för syskon. Vi tackar de som slutat hos oss för deras viktiga insats och välkomnar de nya. <3

Vi ökar ut på turné i hela Sverige i oktober-december för att besöka skolor, fritidsgårdar och elevboenden och prata om aktuella ämnen samt informera om BOUJT. Hoppas att vi ses!

Den 1 januari 2024 flyttar vi till Nationella Kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT). Det betyder att BOUJT säger hejdå till Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF) efter 6,5 år.

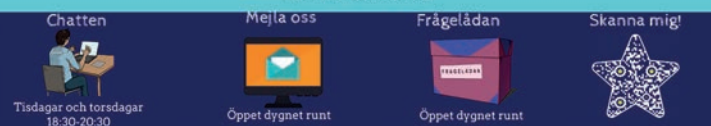
Vi tackar SDUF för att de grundade BOUJT och för allt fantastiska samarbete genom åren.

Vi ser fram emot att jobba ihop med NKJT!

BOUJT fortsätter självklart vara BOUJT som det alltid varit. Vi finns för alla teckenspråkiga barn och ungdomar mellan 6-21 år oavsett kön.

Välkommen till vår webbsida www.boujt.se eller skicka ett email till info@boujt.se!

Varma höstkramar!

■ RIDLÄGER

Dagarna gick fort och fylldes med massor av hästar, ridning och roliga aktiviteter. Vi trotsade leriga hagar och red ändå ut i skogen under regnet. Vi badade på äventyrsbadet och bowlade. Underbart!

■ JUNIORLÄGER

Åtta deltagare och tre ledare som var fulla av energi kom till Herrfallet. Vi började varje förmiddag med någon aktivitet för att sedan bada! Exempel på aktiviteter; tårttävling, minigolf, trampbåt, tur och retur, brännboll och femkamp som avslutades med det klassiska mjölrally racet samt actionbadet, Kokpunkten, i Västerås. Tack för ett fint läger!

Kul trots regnet på juniorlägret.

■ FÖRBUNDSSTÄMMA

Den 17-19 november kommer SDUF ha sin förbundsstämma i vackra Mellbystrand. Under förbundsstämman sammanfattas år 2022 och vi kommer överens om SDUFs verksamhet 2024. Du som medlem kan genom din ungdomsklubb bestämma vem som ska vara ombud och lyfta din röst på förbundsstämman. Privatpersoner är också varmt välkomna att besöka förbundsstämman som gäst. Då bekostar du själv din resa, boende och mat. Vill du vara volontär under helgen står vi för kostnaderna, kontakta i sådana fall vårt kansli. Anmälan till förbundsstämman är öppen till 17 september. Vill du veta mer? Gå in på www.sduf.se/forbundsstamma

Det där med att bli äldre...

Det var friluftsdag på skolan. Senvår och solen värmdde gott. Temat för friluftsdagen var friidrott och eleverna provade på olika grenar. Löpning, längdhopp, kulstötning, höjdhopp roterade. Sen avslutades det med spjutkastning för dem som ville. En kollega frågade om jag ville testa. Såklart man ville testa! Så jag tar ett spjut, tar sats och drar givetvis iväg spjutet med all kraft – PANG! Muskelsträckning i axeln. Två månaders rehab.

Tiden när man kunde ta ett maxlopp på en gång, hoppa ur sängen utan att grymta, krascha och sedan studsas upp efter man ramlat och säga "det gick bra!". Den tiden är för länge sen förbi. Nu måste man göra ordentlig uppvärmning innan träning. Måste ha rätt kudde när man ska sova så man inte blir stel i nacken. Framför allt kan man inte längre hoppa ner från en höjd som är högre än en halv meter för då ryker knäskålarna.

En annan stor skillnad som jag märkt de senaste åren är återhämtning. Som småbarnsförälder var det mer regel än undantag att inte sova en hel natt. Alltid var det något barn som inte kunde sova, vaknade på natten, mådde dåligt eller inte hade någon som helst respekt för att det var natt. Man var trött dagen efter, men det gick ändå. Det rullade på och nästa natt var det samma sak igen. Nu skulle det vara helt otänkbart. Jag måste sova. Annars fungerar jag inte.

Att bli äldre kan ha sina nackdelar, men självklart finns det många fördelar också. Man blir klokare, mer erfaren och kan lättare tackla de situationer man möter i livet. Ibland när det kan vara extremt tufft antingen på jobbet eller hemma – så vet man. Det går över. Men man vet också – när allt går som smort. Allting går ens väg. Det känns som jag har svar på alla frågor och situationer. Det går också över.

Det är med blandade känslor jag föreställer mig framtiden för mig som äldre döv. Jag kan bli imponerad av att se min mamma som är pensionär och aktivt deltar i dövföreningsliv med hur många aktiviteter som helst. Det är minigolf på tisdagar, kortspel på torsdagar, vattengympa på fredagar, styrelsemöten och massa

annat. Fantastiskt att se! Och så viktigt att den möjligheten finns för att ha det sociala samspelet, få tillgång till intressanta aktiviteter och framför allt vara i ett meningsfullt sammanhang.

Samtidigt går fakta inte att bortse ifrån. Äldre döva riskerar mer att bli socialt utanför. Riskerar mer att ha psykisk ohälsa och riskerar mer att inte få den hjälp som man har rätt till. Ofta drar sig äldre döva för att söka hjälp för att man inte vet hur man gör, eller blivit indoktrinerade att inte vara till besvär och störa.

Lagstiftningen för äldre passar till många delar inte för döva. Bland annat rätten till äldreboende. Generellt får man rätt till äldreboende först när man inte längre klarar av att bo hemma själv. Men den utgår från ett hörande perspektiv där det oftast finns en fungerande kommunikation för den äldre. Kunna småprata med grannarna, lyssna på radio och TV eller prata när hemtjänsten gör besök.

Men om man som äldre döv inte har tillgång till teckenspråkig kommunikation till vardags. Om det bara är minimalt med teckenspråkiga TV-program. Om man alltid har en osäkerhet om hemtjänsten förstår vad man vill eller inte. Hur kan vi då bemöta det behovet och de förutsättningarna? Äldre döva måste få möjlighet att vara i ett teckenspråkigt sammanhang långt innan lagstiftningen säger att det är dags för det. Och det är inte ens säkert att man får komma till ett teckenspråkigt äldreboende. Risken är väldigt stor att man flyttas från ett isolerat hem till fortsatt isolering på äldreboendet.

Jag vet att arbete pågår för att säkerställa teckenspråkiga äldreboenden och förändringar av lagstiftning. Jag kan bara hoppas att möjligheten finns för alla äldre döva, för mamma, och när det är dags, för mig.

Tobias Palmkvist

dt En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

Vi i Dövas Dag 2023
arbetsgruppen vill ge ett stort

TACK

till er som deltagit i årets Dövas Dag.

Vårt gemensamma
lotteri

&

**PASSA PÅ
54%
RABATT!**

Månadslotten

— nu endast **69 kr***
för miljonchanser!

(Ordinarie pris 150 kr*/mån)

Erbjudandets totala värde: 550 kr — du betalar bara 69 kr*

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på SUPER-dragningen?

GÅVA:

Efter din tredje
betalda Månadslott

Stödlinjen

för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

*15 kr tillkommer i fakturaavgift

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

• Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod

SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2023-11-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 44,58% och vinsttäthet 1 på 4,30. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Månadslotten

SVARSPOST
20685775
162 20 Vällingby

T-Meetings TERA

Tillgänglig telefoni för alla

TERA har många inbyggda funktioner, det går därför att välja hur samtalet ska gå till. Ring och ta emot vanliga telefonsamtal med TERAs autotextning (tal till text). Tala med motparten själv eller använd TERAs talsyntes (text till tal). TERA fungerar även som en bild- och texttelefon. På så sätt kan du hålla kontakt med döva och andra teckenspråkiga och/eller använda förmedlingstjänsterna för bild- och texttelefoni.

NYHET!

Nu har du som TERA-brukare möjlighet att använda ditt egna mobilnummer vid TERA-samtal. Detta behöver då ansökas via din förskrivare.

ANVÄNDARCITAT FRÅN FLERA TERA-ANVÄNDARE

”Nu kan jag äntligen använda telefon som hörande gör.”

”Fastighetsvärden ringde mig. När han förstått att jag använder elektronisk röst gick det snabbt att boka en tid för att ses.”

”Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren.”

”TERA gjorde att jag vågade starta eget företag. Det är viktigt att vara nåbar på telefon.”

Våra produkter

- ▶ TERA - Multimodal (iOS och iPadOS)
- ▶ TM-Bild och texttelefoni (iOS, iPadOS, Android, PC och Mac)
- ▶ TM-Alert

T-Meeting har också lösningar för teckenspråkstolkning, skrivtolkning och språktolkning - allt i ett. Vi täcker in hela området: Ring Direkt och förmedlingstjänster, enskild tolk, tolkcentral och tolkföretag var för sig eller i samarbete.

Våra produkter använder Totalkonversation, uppfyller MDR-Medicintekniska direktivet och GDPR.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

Mejl: sales@tmeeting.se www: www.tmeeting.se Telefon: +46 (0) 40 661 41 80

Vi gör det möjligt!